

■ БУХГАЛТЕРІЯ: ■ ■ БЮДЖЕТ ■

№ 39 (475)

жовтень 2023 року

**ПЕРЕМОГА
ЗА НАМИ!
ВСЕ БУДЕ
УКРАЇНА!**

Код передплатника для консультацій у жовтні 2023 року – 2244

СТРІЧКА НОВИН 3

(лист Мінекономіки від 03.10.2023 № 3323-04/53077-06)

ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРИ*Нормативно-правові акти***Оренда**

Людмила Линник

Відшкодування витрат балансоутримувача. Зустрічаємо новий примірний договір 7

(коментар до наказу ФДМУ від 05.09.2023 № 1576)

*Офіційні роз'яснення***Держслужба**

Людмила Линник

Як зараховуються періоди роботи під час карантину та військового стану до стажу держслужби для присвоєння чергового рангу: роз'яснення від НАДС з прикладами 14

(коментар до Роз'яснення НАДС від 29.09.2023 № 171-р/з)

СТАТТІ**Бухоблік**

Альона Кісельова

Контрагент повернув переплату: відображаємо в обліку 18

Добігає кінця черговий рік, попереду проведення щорічної інвентаризації та складання річного звіту. До настання всіх цих подій бухгалтерським службам установ бажано провести звірки з контрагентами — постачальниками товарів та послуг. За результатами звіряння розрахунків дуже часто виникають розбіжності, які треба врегулювати і відобразити в обліку. Крім того, останнім часом буває так, що контрагенти припиняють роботу або змінюють назву, і, як наслідок, вони намагаються закрити розрахунки з покупцями і повертають кошти за не надані послуги. Також можуть бути виявлені переплати шляхом проведення перерахунків відповідно до фактичних об'ємів споживання тощо. Як правильно відобразити

в обліку суми повернутих постачальниками переплат, а також повернення помилково перерахованих коштів? Всі ситуації розберемо на прикладах.

пдв

Алла Головка

Музичні школи (школи мистецтв) та ПДВ: проблемні питання 22

На редакційну пошту газети надійшло таке питання: «Музична школа надає послуги з навчання дітей, є платником ПДВ. Чи є такі операції об'єктом оподаткування ПДВ? Чи маємо ми складати ПН за щоденними підсумками операцій або ж зведену накладну раз на місяць?». Значимо відразу, що в цій темі треба почати розмову з іншого: чи взагалі операції з постачання послуг із навчання дітей в музичній школі є об'єктом оподаткування ПДВ? Розкажемо детальніше і розберемо питання читача.

(ІПК ДФСУ від 14.09.2018 № 4037/6/99-99-15-03-02-15/ІПК, ІПК ДФСУ від 10.07.2017 № 1068/6/99-99-15-03-02-15/ІПК)

ЗВОРТНИЙ ЗВ'ЯЗОК**Заклади освіти**

Олена Макарук

Доплата за ведення вебсайту: як встановити правильно? 28

Педагог викладає декілька предметів. На нього наказом керівника закладу покладено обов'язки з ведення вебсайту. Як правильно здійснювати йому доплату: з урахуванням загального педагогічного навантаження чи тільки від окладу за ЄТС? Чи можна доплату за ведення сайту встановити бухгалтеру (секретарю) або керівнику закладу?

Трудові відносини

Олена Макарук

У вихователя виявлено сальмонельоз: що робити? 29

Алла Головка

Після обстеження, проведеного лабораторним центром Держспоживслужби, у вихователя закладу дошкільної освіти виявлено сальмонельоз. Як оформити період відсутності на роботі такого працівника в разі виявлення захворювання на сальмонельоз?

(лист Мінекономіки від 02.03.2021 4706-03/13573-01)

ПЕРЕДПЛАТНИКА для КОНСУЛЬТАЦІЙ
У ЖОВТНІ 2023 РОКУ**2244**Головний редактор
Вітковська О. М.Засновник і видавець газети
ТОВ «Видавнича група «АС»Редакція:
а/с 110, м. Київ, 03186
тел.: +38 (067) 574-60-03Електронна пошта:
bb@ibuhgalter.net
сайт: www.ibuhgalter.netЕлектронна версія:
www.ibuhgalter.netВідділ передплати:
тел. 0 800 300 395Реєстраційне свідоцтво:
КВ №20040-9840Р від 01.07.2013 р.Передплатний індекс:
українська мова 68905

Ціна договірна

Періодичність виходу: 4 рази на місяць

© ТОВ «Видавнича група «АС»

Повне або часткове
відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті
«Бухгалтерія: бюджет», допускається
тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

01.10.2023 НАБРАВ ЧИННОСТІ ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СИСТЕМУ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

01.10.2023 набрав чинності Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 № 2573-IX (далі — Закон про громадське здоров'я). Він прийшов на зміну Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII (далі — Закон № 4004) та «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645-III (далі — Закон № 1645), які з цієї дати, відповідно, **втратили чинність**.

Як повідомляють укладачі Закону про громадське здоров'я, нині в Україні, попри наявність значної кількості нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері складових компонентів системи (забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, охорони здоров'я, охорони навколишнього природного середовища та в інших сферах, які стосуються громадського здоров'я), до цього часу відсутня єдина нормативно визначена система громадського здоров'я, спроможна реагувати на виклики, пов'язані з проблемами здоров'я і благополуччя населення. З метою вирішення таких питань і ухвалено Закон про громадське здоров'я.

Для звичайних роботодавців глобальних змін Закон про громадське здоров'я не привнесе. Зупинимося на деяких моментах.

Відсторонення Як і раніше:

1) у разі якщо носіями збудника інфекційних хвороб, що спричиняють надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, є особи, робота яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб, такі особи за їхньою згодою тимчасово переводяться на роботу, не пов'язану з ризиком поширення інфекційних хвороб. Якщо переведення зазначених осіб на іншу роботу неможливе, **їх відсторонюють від роботи в порядку, встановленому законом**. На період відсторонення від роботи таким особам виплачують **допомогу у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності** (ч. 7 ст. 18 Закону про громадське здоров'я). Раніше така норма містилася в ст. 23 Закону № 1645 та ст. 28 Закону № 4004;

2) працівники, які **без поважних причин** не пройшли у встановлений термін обов'язковий медичний огляд у повному обсязі, **відсторонюються від роботи і можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності** (ч. 5 ст. 45 Закону про громадське здоров'я). Раніше така норма містилася в ст. 21 Закону № 1645 і ст. 26 Закону № 4004;

 ДО ВІДОМА. Чи є послаблення щодо проходження медичного огляду в період воєнного стану? Відповідь на це запитання надавало МОЗ у листі від 21.04.2022 № 26-04/17/744/ЗПІ-22/912 (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 17/2022, с. 20). Так, працівники закладів та установ, які розміщені на територіях, **де:**

- **НЕ ведуться воєнні дії, мають проходити обов'язковий медогляд.** Отже, вони можуть бути відсторонені за непроходження медогляду;

- **ведуться воєнні дії**, мають проходити обов'язковий медичний огляд, але фактично такої можливості немає, оскільки заклади охорони здоров'я не надають таких послуг. **По-перше**, відсутність проходження медогляду із зазначеної причини не є підставою для відсторонення працівника від роботи, адже підставою для відсторонення працівника від роботи є саме **його ухилення** від проходження обов'язкового медогляду (ст. 46 КЗпП). А в цьому випадку працівник не ухиляється від медогляду — він не може його пройти у зв'язку з воєнними діями. **По-друге**, не можна і звільнити працівника, оскільки трудове законодавство таких підстав для звільнення не передбачає.

3) за вмотивованим письмовим рішенням керівника або уповноваженої посадової особи органу державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог санітарного законодавства у відповідній сфері власники підприємств, установ, організацій або уповноважені ними органи **відсторонюють від роботи**, навчання, відвідування закладів дошкільної освіти осіб, **які є носіями збудників інфекційних хвороб, хворих на небезпечні для оточуючих інфекційні хвороби або осіб, які були в контакт з такими хворими** (ст. 53 Закону про громадське здоров'я).

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Раніше ст. 12 Закону № 1645 передбачала, що працівники окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких може призвести до зараження цих працівників та (або) поширення ними інфекційних хвороб, **підлягають обов'язковим профілактичним щепленням також проти інших відповідних інфекційних хвороб**. У разі **відмови або ухилення** від обов'язкових профілактичних щеплень у порядку, встановленому законом, цих працівників **відсторонюють від виконання зазначених видів робіт**. В Законі про громадське здоров'я аналогічної за змістом норми немає. Можливо, вона буде в підзаконному акті, а втім, поживемо побачимо.

Медичні огляди Як і раніше, працівники суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність, пов'язану з **обслуговуванням населення**, перелік видів якої **затверджено МОЗ** за погодженням із Держпраці, а також працівники, зайняті на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, **мають проходити обов'язкові попередні (до прийняття на роботу) і періодичні медичні огляди**. Періодичні медичні огляди проводяться **за кошти роботодавця** (ст. 45 Закону про громадське здоров'я).

Тож слід очікувати від МОЗ нові порядки щодо проходження медоглядів. Зараз у сфері медоглядів користуємося постановою КМУ від 23.05.2001 № 559, якою затверджено *Перелік професій, виробництв та організацій, працівники*

яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, а також наказом МОЗ «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій» від 21.05.2007 № 246.

СТАЖУВАННЯ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОМС

Постановою КМУ від 15.09.2023 № 990 затверджено Порядок організації професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за кордоном.

Він визначає умови організації та проходження професійного навчання державних службовців / посадових осіб місцевого самоврядування у закладах освіти, установах, організаціях за кордоном, іноземних державних та муніципальних органах, строки та періодичність такого професійного навчання.

Організація професійного навчання державних службовців за кордоном за кошти міжнародної технічної допомоги та інших форм міжнародного співробітництва здійснюється з урахуванням вимог Положення про організацію професійного навчання державних службовців, керівників державних підприємств, установ, організацій за рахунок міжнародної технічної допомоги та інших форм міжнародного співробітництва, затвердженого постановою КМУ від 10.09.2022 № 1028.

Дія цього Порядку **не поширюється** на:

- проходження професійного навчання державних службовців / посадових осіб місцевого самоврядування за кордоном **за рахунок їхніх власних коштів**. Проходження державними службовцями / посадовими особами місцевого самоврядування професійного навчання за кордоном **із власної ініціативи** за власні кошти здійснюється **у вільний від виконання посадових обов'язків час**;

При цьому дані про результати обов'язкових медичних оглядів працівників вносять до їхніх **електронних медичних книжок в електронній системі охорони здоров'я**. Тож чекаємо на запровадження Е-медкнижок.

- **посадових осіб дипломатичної служби**. Порядок організації професійного навчання посадових осіб дипломатичної служби встановлюється МЗС.

Направлення на професійне навчання за кордон здійснюється **за умови фінансування** добових витрат, витрат на проїзд до місця професійного навчання і назад, на оплату вартості проживання у готелях, інших житлових приміщеннях та інших витрат, пов'язаних із в'їздом (виїздом) та перебуванням у місці професійного навчання, **стороною, що приймає** (зокрема й за кошти міжнародної технічної допомоги та інших форм міжнародного співробітництва), **або за кошти інших джерел фінансування, не заборонених законодавством, крім державного бюджету**.

Відшкодування добових витрат, витрат на проїзд до місця професійного навчання і назад, на оплату вартості проживання у готелях, інших житлових приміщеннях та інших витрат, пов'язаних із в'їздом (виїздом) та перебуванням у місці професійного навчання, **за кошти місцевого бюджету** здійснюється з урахуванням вимог постанови КМУ від 02.02.2011 № 98 та Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженої Мінфіном.

На строк професійного навчання:

- за державним службовцем зберігаються посада та **заробітна плата**;
- за посадовою особою місцевого самоврядування — посада та **середня заробітна плата**.

Постанова № 990 набрала чинності **15.09.2023**.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКУПІВЛІ ЕНЕРГОСЕРВІСУ: РОЗ'ЯСНЮЄ МІНЕКОНОМІКИ

В листі від 03.10.2023 № 3323-04/53077-06 (див. нижче) Мінекономіки надало роз'яснення щодо особливостей здійснення процедур закупівлі послуг енергосервісу після внесення змін до *Особливостей, затверджених постановою КМУ від 12.10.2022 № 1178*.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Щодо Особливостей здійснення закупівлі послуг енергосервісу

Лист від 03.10.2023 № 3323-04/53077-06

Закон України «Про публічні закупівлі» (далі — Закон) визначає правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад.

З 19.10.2022 на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, замовники, що зобов'язані здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до Закону, проводять закупівлі відповідно до Особливос-

тей, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 (із змінами) (далі — Особливості), яка прийнята Урядом на виконання вимог Закону.

Постановою Кабінету Міністрів України № 621 (далі — постанова № 621) від 19.06.2023, яка набула чинності 21.06.2023, було внесено зміни до Особливостей та доповнено розділом «Особливості здійснення процедур закупівлі послуг енергосервісу».

Водночас пунктом 3 Особливостей передбачено, що положення частин п'ятої, шостої, восьмої (з урахуван-

ням положень пунктів 68–76 цих особливостей) і дев'ятої статті 3 Законом застосовуються на умовах, визначених Законом.

При цьому закупівлі енергосервісу, що розпочаті до набрання чинності постанови № 621, завершуються в порядку, що діяв до набрання чинності цією постановою.

Водночас Закон України «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації» (далі — Закон про енергосервіс) встановлює правові та економічні засади здійснення енергосервісу для підвищення енергетичної ефективності об'єктів державної та комунальної власності.

Сфера застосування цього Закону визначена статтею 2 Закону про енергосервіс. Так, відповідно до пункту 2 і 3 частини першої статті 1 Закону про енергосервіс визначено, що енергосервіс — комплекс технічних та організаційних енергозберігаючих (енергоефективних) та інших заходів, спрямованих на скорочення замовником енергосервісу споживання та/або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг порівняно із споживанням (витратами) за відсутності таких заходів.

При цьому енергосервісний договір — договір, предметом якого є здійснення енергосервісу виконавцем енергосервісу, оплата якого здійснюється за рахунок досягнутого в результаті здійснення енергосервісу скорочення споживання та/або витрат на оплату паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг порівняно із споживанням (витратами) за відсутності таких заходів.

Виходячи з викладеного, замовники здійснюють закупівлі енергосервісу відповідно до Закону про енергосервіс з урахуванням положень, визначених пунктами 68–76 Особливостей.

Щодо базового рівня споживання

Відповідно до пункту 69 Особливостей для проведення процедури закупівлі енергосервісу базовий рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг як значення у натуральних показниках обсягів річного та помісячного споживання визначається відповідно до методики, затвердженої Мінінфраструктури.

За відсутності методики визначення базового рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг базовий рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг визначається як усереднене значення у натуральних показниках обсягів річного та помісячного споживання за 2019 та 2021 роки паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг об'єктом енергосервісу із зазначенням обсягів споживання кожного виду паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг.

Так, Наказом Мінінфраструктури від 06.07.2023 № 578 затверджено Методику визначення базового річного рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг (далі — Методика).

Згідно із пунктом 1 Методики встановлюється механізм визначення базового річного рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг (далі — базовий річний рівень споживання) у разі виявлення не дотримання повітряно-теплого режиму, рівня освітлення, інших вимог утримання будівель, що визначені санітарними нормами та правилами в галузі організації праці, утримання будинків, будівель, споруд (далі — недотримання вимог).

Водночас відповідно до Положення про Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2022 р. № 1400 (зі змінами), Мінінфраструктури є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, альтернативних видів рідкого та твердого палива, енергозбереження, забезпечення енергетичної ефективності.

Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 676, Держенергоефективності є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра з відновлення України — Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури, і який реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження та альтернативних видів палива.

Тому з питань щодо базового рівня споживання рекомендується звертатися до Мінінфраструктури та Держенергоефективності.

Щодо способів здійснення закупівлі послуг енергосервісу

Відповідно до Особливостей закупівлі енергосервісу здійснюються відповідно до Закону про енергосервіс з урахуванням положень, визначених цим розділом особливостей. Так, відповідно до пункту 72 Особливостей та частини першої статті 3 Закону про енергосервіс, закупівлі енергосервісу можуть здійснюватися у один із таких способів:

1. Застосування процедури відкритих торгів;
2. Застосування переговорної процедури закупівлі, яка застосовується виключно у випадках, передбачених пунктом 1 частини другої статті 40 Закону;
3. Без застосування відкритих торгів за наявності одночасно двох підстав таких підстав:

1) закупівля енергосервісу здійснюється для впровадження комплексу робіт (енергоефективних заходів) на об'єкті енергосервісу із рівнем скорочення споживання та/або витрат на оплату відповідних паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг не менш як 50 відсотків відносно базового річного рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг за енергосервісним договором. Комплекс робіт (енергоефективних заходів) та розрахунок рівня скорочен-

ня споживання відповідних паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг за енергосервісним договором повинні відповідати рекомендаціям та розрахункам, що містяться в енергетичному сертифікаті або у звіті з енергоаудиту об'єкта енергосервісу;

2) виконавець енергосервісу має досвід виконання енергосервісного договору із рівнем скорочення споживання та/або витрат на оплату відповідних паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг не менш як 50 відсотків відносно базового річного рівня споживання паливно-енергетичних ресурсів та/або житлово-комунальних послуг із підтвердженням досягнення зазначеного показника скорочення споживання шляхом представлення актів виконання зобов'язань за енергосервісним договором та відповідних розрахунків за один календарний рік.

Щодо закупівлі енергосервісу шляхом проведення відкритих торгів

Відповідно до пункту 70 Особливостей тендерна документація, крім складових, що визначені законодавством, повинна містити базовий річний рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів та житлово-комунальних послуг в цілому за календарний рік та кожний місяць у натуральних показниках та у грошовій формі за цінами (тарифами), чинними на дату оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі.

Базовий річний рівень не затверджується виконавчим органом відповідної місцевої ради або місцевим органом виконавчої влади (щодо об'єктів комунальної власності) та не затверджується центральним органом виконавчої влади, до сфери управління якого належить замовник енергосервісу (щодо об'єктів державної власності).

При цьому відповідно до пункту 71 Особливостей у разі проведення процедури відкритих торгів для укладення енергосервісного договору замовник енергосервісу може не оприлюднювати в електронній системі закупівель інформацію з обмеженим доступом або інформацію, розголошення якої під час дії правового режиму воєнного стану може нести загрозу національній безпеці і порядку. Перелік такої інформації визначається відповідно до Законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про державну таємницю».

Відповідно до частини другої статті 3 Закону про енергосервіс у разі здійснення закупівлі енергосервісу за процедурою відкритих торгів строк для подання тендерних пропозицій встановлюється відповідно до абзацу друго-

го частини третьої статті 20 Закону України «Про публічні закупівлі», розкриття тендерних пропозицій відбувається у порядку, передбаченому абзацом третім частини першої статті 28 Закону України «Про публічні закупівлі», розгляд та оцінка тендерних пропозицій відбуваються у порядку, передбаченому частинами другою та дванадцятою статті 29 Закону України «Про публічні закупівлі».

Водночас згідно з частиною третьою статті 3 Закону про енергосервіс тендерна документація має містити інформацію, зазначену в даній частині.

Також згідно Особливостей замовник енергосервісу після укладення енергосервісного договору надає кожного півріччя Держенергоефективності інформацію про результати його виконання за формою, визначеною Держенергоефективності.

З огляду на це, довідково інформуємо, що на офіційному сайті Держенергоефективності розміщено інформацію щодо енергосервісу за посиланням: https://saee.gov.ua/uk/content/energoserwis_1

Крім того, на сайті decentralization.gov.ua можна додатково ознайомитись з рекомендаціями для органів місцевого самоврядування з впровадження енергоефективних заходів на рівні територіальних громад за посиланням: <https://decentralization.gov.ua/news/15441>

Водночас пропонується переглянути вебінар, що проведений Міністерством за підтримки проекту ГЕФ/ПРООН «Усунення бар'єрів для сприяння інвестиціям в енергоефективність громадських будівель у малих та середніх містах України за допомогою застосування механізму ЕСКО» на тему: «Нові можливості для впровадження енергоефективних заходів за допомогою енергосервісу», за посиланням: <http://surl.li/lsfkn>

З огляду на викладене, механізм закупівлі послуг енергосервісу відповідно до Особливостей на період воєнного стану та 90 днів з дня його припинення або скасування, спрощує процедури публічних закупівель енергосервісу, пришвидшує процес залучення інвестицій в проекти з підвищення енергоефективності енергоспоживачої інфраструктури соціально-гуманітарної сфери та інших об'єктів життєдіяльності громад.

Директор департаменту сфери публічних закупівель та конкурентної політики

Ганна МЕДВЕДНІКОВА

Б

 Оренда

ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ БАЛАНСОУТРИМУВАЧА. ЗУСТРІЧАЄМО НОВИЙ ПРИМІРНИЙ ДОГОВІР

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до наказу ФДМУ «Про затвердження Примірною угодою про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна (у тому числі місць загального користування та прибудинкової території) та надання комунальних послуг орендарю» від 05.09.2023 № 1576)

ПРО ЩО ЙДЕТЬСЯ?

Окрім законодавчих актів, що регламентують загальні принципи оренди (це, зокрема, ЦКУ¹ та ГКУ²), правовідносини у сфері оренди **державного та комунального майна** додатково врегульовано спеціальним законодавством. Наразі це Закон про оренду³ та Порядок 483⁴.

Договір оренди формується на підставі примірною угодою оренди, що його затверджують:

- КМУ — **щодо майна державної власності**. Таким є, зокрема, *Примірний договір*⁵;
- **місцеві ради — щодо майна комунальної власності**. Якщо такого не затверджено, застосовується примірний договір оренди держмайна.

Водночас договір оренди кожного окремого об'єкта може відрізнятися від примірною угодою оренди, якщо об'єкт оренди передають в оренду з додатковими умовами. Рішенням КМУ (місцевих рад — для комунального майна) можуть бути передбачені особливості угодою оренди майна, що його передають в оренду з додатковими умовами.

Орендну плату визначають за результатами аукціону. Для «не аукціонних» угодою оренди державної власності затверджено *Методику* № 630⁶. Місцеві ради затверджують власні методики, які за оновленням орендним законодавством не пов'язані методологічними засадами з державними. Однак, як правило, місцеві ради все ж беруть за основу всі державні документи у цій сфері.

 НАГАДАЄМО. Витрати на утримання орендованого майна в орендну плату не включають (п. 6.5 розд. II *Примірною угодою*, п. 4 *Методики* № 630). Згідно з п. 5 *Методики* № 630 відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна (у тому числі місць загального

користування та прибудинкової території) та надання комунальних послуг орендарю здійснюється відповідно до окремого угодою, укладеного між балансоутримувачем та орендарем, примірну форму якого затверджує ФДМУ.

Порядок укладення і строки такого угодою регламентовано п. 6.5 розд. II *Примірною угодою*. Так, з метою своєчасного розрахунку за комунальні послуги та інші витрати, пов'язані з утриманням орендованого майна, п. 6.5 розд. II *Примірною угодою* передбачено, що протягом **5 р. дн. із дати укладення угодою балансоутримувач надає орендарю для підписання:**

- проекти угодою із постачальниками комунальних послуг, якщо є окремі особові рахунки на об'єкт оренди або на попереднього користувача майном;
- та/або **договір про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна та надання комунальних послуг орендарю.**

Отже, якщо орендар самостійно не сплачує вартість спожитих ним комунальних послуг та/або інших витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна, то укладають відповідний договір про відшкодування витрат, орієнтуючись на примірний договір, затверджений ФДМУ.

 ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Тривалий час таким був *Примірний договір* № 1774⁷. Втім, як ми повідомляли раніше, наказом ФДМУ від 25.07.2023 № 1329 його визнано таким, що втратив чинність, і **21.09.2023 наказ ФДМУ від 25.07.2023 № 1329 вже діє.**

Отже, з 21.09.2023 фактично не було примірною угодою, на який слід орієнтуватися,

¹ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.

² Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.

³ Закон України «Про оренду державного та комунального майна» від 03.10.2019 № 157-IX.

⁴ Порядок передачі в оренду державного та комунального майна, затверджений постановою КМУ від 03.06.2020 № 483.

⁵ Примірний договір оренди нерухомого або іншого окремого індивідуально визначеного майна, що належить до державної власності, затверджений постановою КМУ від 12.08.2020 № 820.

⁶ Методика розрахунку орендної плати за державне майно, затверджена постановою КМУ від 28.04.2021 № 630.

⁷ Примірний договір про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого нерухомого майна та надання комунальних послуг орендарю, затверджений наказом ФДМУ від 23.08.2000 № 1774.

<https://www.spfu.gov.ua/ua/documents/5520.html>

8

Закон України
«Про житлово-
комунальні послуги»
від 09.11.2017
№ 2189-VIII.

9

Закон України «Про ри-
нок природного газу»
від 09.04.2015 № 329-VIII.

10

Закон України
«Про ринок
електричної енергії»
від 13.04.2017
2019-VIII.

11

Закон України
«Про публічні закупівлі»
від 25.12.2015
№ 922-VIII.

12

Податковий кодекс
України від 02.12.2010
№ 2755-VI.

13

укладаючи договір про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна та надання комунальних послуг орендарю.

Але нещодавно на сайті ФДМУ розміщено ⁸ коментований наказ, яким затверджено новий *Примірний договір про відшкодування витрат балансоутримувача на утримання орендованого майна (у тому числі місць загального користування та прибудинкової території) та надання комунальних послуг орендарю, розроблений з урахуванням оновленого законодавства щодо оренди державного та комунального майна* (далі — *Примірний договір № 1576*). Підкреслимо: розміщення на сайті — це офіційне оприлюднення. І взагалі поки що незрозуміло, чи буде наказ зареєстровано в Мініюсті або ж він так і залишиться й матиме виключно рекомендаційний характер. Проте це не привід не ознайомитись із доку-

«Комунальні» Пунктом 1.1. *Примірного договору № 1576* передбачено, що балансоутримувач укладає, продовжує дію договорів про надання комунальних та інших послуг, здійснює оплату за спожиті послуги відповідно до їх умов, а **орендар відшкодує балансоутримувачу його витрати за договорами на надання комунальних та інших послуг.**

Водночас у преамбулі *Примірного договору № 1576* вже закріплено примірний базовий перелік комунальних та інших послуг, який загалом співзвучний з п. 2 ч. 1 ст. 5 Закону про ЖКП ⁹.

Це такі послуги:

- 1) постачання електроенергії;
- 2) водовідведення і водопостачання;
- 3) теплопостачання;
- 4) вивезення твердих побутових відходів;
- 5) постачання природного газу;
- 6) розподіл природного газу;
- 7) дератизація та дезінсекція;
- 8) прибирання та догляд за прибудинковою територією;
- 9) обслуговування димових, вентиляційних каналів та ліфтів.

⚠ ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Закон про ЖКП не регулює постачання й розподіл електричної енергії та природного газу **бюджетним установам**. Закупівля природного газу та електроенергії здійснюється з урахуванням Закону про ринок газу ¹⁰, Закону про ринок електроенергії ¹¹ та Закону № 922 ¹², а також підзаконних нормативних актів у цій сфері. Однак особливості

ментом, який вже розміщено на сайті ФДМУ. Тож розглянемо його детальніше та з'ясуємо, чи змінюється щось кардинально у цій сфері.

Що з чинними договорами? За правилами ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Якщо цивільні відносини виникли раніше і регулювалися актом цивільного законодавства, який втратив чинність, новий акт цивільного законодавства застосовується до прав та обов'язків, **що виникли з моменту набрання ним чинності** (ч. 3 ст. 5 ЦКУ).

Тож традиційно договори, укладені до набуття чинності *наказом*, що його коментуємо, **залишаються чинними і виконуються сторонами до закінчення терміну їх дії.**

ЯКІ ВИТРАТИ ВІДШКОДУЄ ОРЕНДАР?

споживання таких послуг бюджетними установами не виключають їх з переліку комунальних послуг і, відповідно, не виключають обов'язку орендаря відшкодувати їх балансоутримувачу. Втім, детальніше про це ми поговоримо трохи згодом.

Земподаток Бюджетні установи переважно мають пільгу зі сплати земельного податку. Але якщо вони починають здавати земельну ділянку або нерухомість в оренду, то **втрачають пільгу в частині, що стосується переданого в оренду майна** (п. 284.3 ПКУ ¹³).

І свого часу податківці стверджували (див. лист ГУ ДПС в Одеській області від 28.07.2021 № 2920/ІПК/15-32-04-02-14 в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 34, 2021, с. 22): якщо в **договорі оренди** нерухомого майна, що розташоване на земельній ділянці, розмір земельної ділянки, право користування якою передається за договором оренди, **не визначений**, земельний податок за таку земельну ділянку сплачують на загальних підставах **за всю площу земельної ділянки** з урахуванням прибудинкової території. І тільки якщо площа або частка земельної ділянки, яка разом із об'єктом нерухомості передається в користування орендареві, **буде визначена в договорі оренди нерухомості**, то, за твердженням фіскалів, лише в такому разі земельний податок сплачується **пропорційно тій частині площі об'єкта нерухомості, що передана в оренду**, з урахуванням прибудинкової території. При цьому податківці

вимагають, щоб **договір оренди нерухомості містив розрахунок пропорційності**, за яким визначено розмір земельної ділянки, переданої в оренду з об'єктом нерухомості, розташованим на такій земельній ділянці.

І хоча в ПКУ таких вимог немає, ми, коментуючи *лист* податківців, все ж радили включати відповідну інформацію до договору оренди.

Наразі в преамбулі *Примірного договору № 1576* зазначається інформація про те, чи є балансоутримувач платником земельного податку, та кадастровий номер земельної ділянки, на якій розташована відповідна будівля. А відповідно до п. 1.2. *Примірного договору № 1576* орендар відшкодовує балансоутримувачу частину витрат зі сплати земельного податку **пропорційно площі орендованого майна у загальній площі будівлі та займаній нею площі земельної ділянки**.

ДО ВІДОМА. Як розрахувати суму податку у зв'язку з втратою пільги, див. у газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 6/2021, с. 14.

Інші Щодо **інших** послуг та витрат балансоутримувача, то тут все не так конкретно.

ОБИРАЄМО ВАРІАНТ РОЗРАХУНКУ РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ

Відповідно до п. 1.1 *Примірного договору № 1576* орендар відшкодовує балансоутримувачу його витрати за договорами щодо надання комунальних та інших послуг розміри:

1) ціни спожитої орендарем кількості одиниць виміру обсягу отриманої комунальної послуги, визначеної відповідно до показань вузла обліку, — **в разі наявності вузла обліку** для орендованого майна;

2) ціни спожитих послуг **пропорційно площі** орендованого майна у загальній площі будівлі — **в разі відсутності вузла обліку** для орендованого майна або неможливості вимірювати обсяги отриманих послуг вузлами обліку;

3) ціни спожитих послуг **пропорційно кількості інших користувачів будівлі** — в разі наявності умов, встановлених попереднім абзацом, та використання приміщень у будівлі/частин будівлі **іншими особами**, відмінними від орендаря та балансоутримувача.

Отже, на відміну від свого попередника, *Примірний договір № 1576* визначає **три конкретні варіанти відшкодування**. При цьому дає прив'язку тільки до площі орендованого майна.

Конкретики навіть менше, ніж було в *Примірному договорі № 1774*.

Як і раніше, перелік інших послуг та витрат не визначено, але він **не є стандартним та вичерпним і залежить від кожної конкретної ситуації**. На це свого часу звертало увагу Держказначейство в *листі від 07.05.2013 № 17-08/936-10335*. Вважаємо, що актуальним він є і зараз. Наразі це також залежить і від того, чи це окрема будівля, споруда або ж це нежитлове приміщення в багатоквартирному житловому будинку (щодо цього див. наступний розділ коментаря).

У будь-якому разі перелік витрат (послуг), які орендар має відшкодовувати балансоутримувачу, **та їх обсяг слід детально прописати в умовах договору про відшкодування**. На способах відшкодування, підставах і порядку їх застосування зупинимось далі детальніше.

Орендар відшкодовує балансоутримувачу його витрати за договорами про надання комунальних та інших послуг у розмірі, встановленому п. 1.1 *Примірного договору № 1576*, відповідно до розрахунку балансоутримувача, починаючи з **дати підписання акта приймання-передавання** орендованого майна (п. 2.1 *Примірного договору № 1576*).

Однак, як і раніше, в чистому вигляді кожен із них теж навряд чи застосовуватиметься, адже для деяких послуг лічильники є обов'язковими, для деяких — ні, а для деяких — не передбачені взагалі. Тож над порядком відшкодування сторонам теж варто попрацювати та врахувати всі особливості об'єкта, що його орендують.

Варіант 1. Відшкодування фактично спожитих послуг за їх ціною відповідно до показань лічильника.

Ідеальний варіант, якщо в орендованій будівлі/приміщенні надаються лише послуги, що передбачають вузол обліку, і такі вузли обліку є.

Втім, щодо однієї й тієї ж будівлі/приміщення можуть надаватися послуги і за лічильником, і не вимірювані лічильником. У такому разі буде комбінований спосіб відшкодування: за лічильником і без лічильника в один з інших способів (наприклад, пропорційно займаній площі).

Варіант 2. Відшкодування витрат пропорційно площі орендованого майна у загальній площі будівлі.

Такий варіант зустрічається в договорах найчастіше. Застосовують його в разі, коли орендар не є відокремленим і не має власних (окремих) засобів обліку спожитих послуг.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Але, на наш погляд, не завжди при розрахунку розмірів від-

шкодування доцільно відштовхуватися від площі. Детальніше — див. в таблиці.

Примірний розподіл витрат, пов'язаних із утриманням орендованого майна

Вид витрат	Розподіл
Теплопостачання	Пропорційно займаній орендарем (орендарями) площі приміщення в загальній площі всієї будівлі
Водопостачання та водовідведення	Вважаємо, що тут недоцільно відштовхуватися від площі. Розподілити можна пропорційно кількості працівників орендаря (орендарів) в загальній чисельності працівників
Електроенергія	Відшкодовувати електроенергію залежно від площі приміщення недоцільно, адже такий розподіл не показує фактичного об'єму спожитої електроенергії орендарем. На наш погляд, розмір відшкодування слід розраховувати з огляду на наявність, кількість, потужність електроприладів, розташованих в орендованому приміщенні, і на підставі фактичних даних середньомісячного часу роботи таких приладів
<p>ЦЕ ЦІКАВО. Після того як ринок газу та електроенергії стали конкурентними, з'явилися нові види відшкодувань. Наприклад, компенсація перетікань реактивної енергії — це комплекс технологічних заходів, які виконуються споживачем та спрямовані на забезпечення електромагнітної збалансованості його електроустановок на межі балансової належності (п. 1.1.2 <i>Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312</i>) за договором, який укладають згідно з <i>додатком 2 до Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312</i>. Такі заходи є необхідним елементом для належного забезпечення будівлі електроенергією, а отже, є витратами балансоутримувача на її утримання і підлягають компенсації орендарями. Тож у договорі про відшкодування витрат балансоутримувача сторонам слід прописувати не тільки відшкодування плати за електроенергію, а й відшкодування витрат на компенсацію перетікань електричної енергії. Вартість цих послуг розраховують відповідно до <i>Методики обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії, затвердженої наказом Міненергоугілля України від 06.02.2018 № 87</i>, а їх обсяг не вимірюється приладами обліку (лічильниками). Тож, визначаючи розмір відшкодування, що його має сплатити орендар балансоутримувачу, слід користуватись правилом «пропорційно до займаної площі в цій будівлі». Аналогічна ситуація з відшкодуванням витрат на розподіл газу.</p>	
Експлуатаційні витрати (прибирання, охорона, послуги слюсаря, електрика тощо)	Пропорційно займаній орендарями площі приміщення в загальній площі всієї будівлі

Місця загального користування Місцями загального користування можна вважати, наприклад, санітарний вузол, турнікети, сходи, загальні коридори, ліфти, колясочні, комори, сміттекамери, шахти і машинні відділення ліфтів, вентиляційні камери та інші підсобні і технічні приміщення.

Свого часу ФДМУ в листі від 06.10.2018 № 10-16-22517 (див. «Бухгалтерія: бюджет», № 10/2019, с. 11) підкреслював: якщо приміщеннями користуються і орендар, і балансоутримувач, й інші особи, то такі приміщення до об'єкта оренди **не включають**, а орендар бере участь в утриманні таких приміщень (у відповідній пропорції). Але як враховувати витрати на їх обслуговування?

Якщо орендар відшкодовує комунальні послуги чи експлуатаційні витрати пропорційно займаній площі, то *Примірний договір № 1576* передбачає, що відповідні витрати орендар відшкодовує **пропорційно площі, яку орендує**. Про місця загального користу-

вання, як і раніше, не йдеться, що знову призведе до спорів з перевіряльниками. Хоча із назви власне *Примірного договору № 1576* вбачається обов'язок відшкодування витрат, зокрема, за використання місць загального користування та прибудинкової території.

Виходить, що орендар відшкодовує витрати з утримання приміщення тільки залежно від займаної ним площі — без урахування площі місць загального користування.

Приклад 1. Держустанова здає ФОП приміщення площею 35 кв. м. Площа будівлі за техпаспортом (з урахуванням місць загального користування, підвалів, горищ тощо) — 700 кв. м. Площа місць загального користування (користуються балансоутримувач та орендар) — 100 кв. м.

В такому разі суму відшкодування, наприклад, за теплопостачання розраховують так:

Вартість спожитої послуги : 700 кв. м (загальна площа будівлі) × 35 кв. м (орендована площа) = сума відшкодування.

Однак, як ми вже зазначили, цей варіант може не застосовуватися в чистому вигляді, а комбінуватися з іншими, адже орендар може на частину послуг мати відокремлені лічильники та окремі договори.

Приклад 2. Держустанова здає ФОП приміщення площею 35 кв. м. Площа будівлі за техпаспортом (з урахуванням місць загального користування, підвалів, горищ тощо) — 700 кв. м. Площа місць загального користування (користується балансоутримувач та орендар) — 100 кв. м.

Припустімо, що орендар має окремі лічильники і сплачує комунальні послуги самостійно. А балансоутримувачу він відшкодовує тільки:

- послуги з вивезення твердих побутових відходів (далі — ТПВ), вартість яких у жовтні 2023 року склала 300,00 грн;
- витрати з прибирання прибудинкової території. Його здійснюють працівники орендодавця, і витрати на це в жовтні 2023 року склала 7000,00 грн (зокрема й зарплата дворника з нарахуваннями та матеріальні витрати).

Розрахуємо частку витрат, що їх має відшкодувати орендар.

1. **Вивезення ТПВ.** На частку орендаря припадає: 300,00 грн : 700 кв. м × 35 кв. м = 15,00 грн.

2. **Прибирання території та інші експлуатаційні витрати.** На частку орендаря припадає: 7000,00 грн : 700 кв. м × 35 кв. м = 350,00 грн.

Як бачите, в обох прикладах площу місць загального користування (100 кв. м) не брали до обчислень. Якщо б її брали до уваги, тоді частка витрат, що її має відшкодувати орендар за прибирання території, склала би: 7000,00 грн : 700 кв. м × (100 кв. м + 35 кв. м) = **1350,00 грн** (що значно більше за 350,00 грн). Враховуючи це, представники Держаудитслужби під час проведення контрольних заходів наполягають на тому, що площу місць спільного користування слід брати до розрахунків. Щодо цього зазначимо таке.

Примірний договір № 1576 передбачає, що в розрахунках має брати участь **тільки** площа, яку займає орендар (площа, що є об'єктом оренди). Тож, якщо ви укладаєте договір з орендарем на основі *Примірного договору № 1576*, тобто у вас у договорі прописано, що орендар бере участь у витратах балансоутримувача **пропорційно до займаної ним площі в цій будівлі**, то немає підстав для використання в обрахунках площі з урахуванням місць загального користування. У такому разі законодавство **не порушується**.

Втім, примірний договір на те і примірний, що можна відходити від його положень, зважаючи на окремі обставини оренди. Тож, укладаючи договір, можна включити умову про відшкодування орендарем витрат пропорційно займаній площі **з урахуванням площі місць загального користування** (якщо орендарів декілька, то площу розподіляють пропорційно). І якщо орендар пристане на такі умови та не надасть протоколу розбіжностей, то тільки тоді площа місць спільного користування має брати участь при проведенні відповідних обрахунків.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Якщо орендарів у будівлі декілька, то вони відшкодовують балансоутримувачу витрати кожен окремо у вищевказаному порядку пропорційно займаній ними площі. Тобто застосовується третій варіант.

НЕЖИТЛОВЕ ПРИМІЩЕННЯ В БАГАТОКВАРТИРНОМУ ЖИТЛОВОМУ БУДИНКУ

Нагадаємо, що 01.07.2015 року набрав чинності Закон № 417¹⁴, який визначає особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку, регулює правові, організаційні та економічні відносини, пов'язані з реалізацією прав та виконанням обов'язків співвласників багатоквартирного будинку щодо його утримання та управління.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 1 зазначеного Закону співвласник багатоквартирного будинку (далі — співвласник) — це власник квартири або **нежитлового приміщення** у багатоквартирному будинку.

Власником нежитлового приміщення в багатоквартирному будинку може бути і держава, і територіальна громада. І на перших поверхах

¹⁴ Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від 14.05.2015 № 417-VIII.

багатоквартирних будинків найчастіше розташовано саме комунальні заклади різної сфери (поліклініки, бібліотеки та навіть дитячі садочки).

Так, відповідно до ч. 1 ст. 237 ЦКУ у комунальній власності є майно, у тому числі грошові кошти, яке належить територіальній громаді. Частиною 1 ст. 60 Закону про МС¹⁵ визначено, що територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності, зокрема, на нерухоме майно. Правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності від імені та в інтересах територіальних громад здійснюють ОМС (ч. 5 ст. 60 Закону про МС, ч. 2 ст. 237 ЦКУ).

Натомість, бюджетні установи, державні та комунальні підприємства правом власності не наділені. За ними майно закріплюється на праві оперативного управління чи господарського відання.

Отже, власником нежитлового приміщення, в якому розташована комунальна установа (заклад), **завжди** залишається територіальна громада в особі відповідної місцевої ради.

Частина 2 ст. 9 Закону № 417 передбачає, що кожний **співвласник** несе зобов'язання щодо належного утримання, експлуатації, реконструкції, реставрації, поточного і капітального ремонтів, технічного переоснащення спільного майна багатоквартирного будинку **пропорційно до його частки** співвласника.

Витрати на управління багатоквартирним будинком включають (ст. 12 Закону № 417):

1) витрати на утримання, реконструкцію, реставрацію, проведення поточного і капітального ремонтів, технічного переоснащення спільного майна у багатоквартирному будинку;

2) витрати на оплату комунальних послуг стосовно спільного майна багатоквартирного будинку;

2¹) витрати, пов'язані з виконанням зобов'язань за кредитним договором, укладеним за програмами Фонду енергоефективності;

3) витрати на сплату винагороди управителю в разі його залучення;

4) інші витрати, передбачені рішенням співвласників або законом.

Витрати на управління багатоквартирним будинком розподіляються між співвласниками **пропорційно до їхніх часток** співвласника, якщо рішенням зборів співвласників або законодавством не передбачено іншого порядку розподілу витрат.

Сьогодні власники квартир та нежитлових приміщень можуть обрати одну з трьох

форм управління будинком: управляти самостійно, утворити об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) або обрати управителя (управляюча компанія або фізична особа — підприємець). Якщо такий управитель не обраний співвласниками, його призначає відповідний ОМС на конкурсній основі.

У разі обрання співвласниками останнього варіанта управління багатоквартирним будинком на підставі ст. 15 Закону про ЖКП від імені всіх співвласників багатоквартирного будинку співвласник (співвласники), уповноважений (уповноважені) на це рішенням зборів співвласників, укладає з управителем, визначеним відповідно до законодавства, **договір про надання послуги з управління багатоквартирним будинком** відповідно до Типового договору № 712¹⁶. Такий договір підписують на умовах, затверджених зборами співвласників, і він є обов'язковим для виконання **всіма** співвласниками.

Ціна послуги з управління встановлюється договором управління з розрахунку на один квадратний метр загальної площі житлового або нежитлового приміщення, якщо інше не визначено договором управління, та включає:

- витрати на утримання багатоквартирного будинку, прибудинкової території, поточний ремонт спільного майна багатоквартирного будинку відповідно до кошторису;
- винагороду управителю, яка визначається за згодою сторін (п. 33 Правил № 712¹⁷).

Як бачимо, саме власник нежитлового приміщення в багатоквартирному будинку несе зобов'язання щодо утримання такого майна та виконання договору про надання послуги з управління.

Тож, на думку Мінрегіону, висловлену в листі від 10.04.2020 № 8/9.3.2/2644-20 (див. газету «Місцева рада» № 5/2020, с. 10), саме ОМС (місцева рада) як співвласник спільного майна у багатоквартирному будинку несе ті ж зобов'язання, що й інші власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку.

Про можливість укладення такого договору балансоутримувачем приміщення — бюджетною установою ні в Законі № 417, ні в роз'ясненнях Мінрегіону не йдеться.

Інша річ, якщо нежитлове приміщення комунальної власності в багатоквартирному будинку передано в оренду. Тут маємо виняток із правила.

Відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону № 417 зобов'язання зі здійснення витрат на управ-

15

Закон України
«Про місцеве самоврядування в Україні»
від 21.05.1997
№ 280-97/ВР.

16

Типовий договір
про надання послуги
з управління багатоквартирним будинком,
затверджений постановою КМУ
від 05.09.2018 № 712.

17

Правила надання послуги з управління багатоквартирним будинком, затверджені постановою КМУ від 05.09.2018 № 712.

ління багатоквартирним будинком **у разі здавання в найм (оренду)** квартир та/або нежитлових приміщень державної або комунальної власності **несуть наймачі (орендарі)** таких квартир та/або **приміщень**.

Отже, виходить, що місцева рада має або сама нести витрати щодо управління багатоквартирним житловим будинком і, відповідно, бути орендодавцем і балансоутримувачем, або замість передання на ба-

ланс відповідного нежитлового приміщення бюджетній установі чи комунальному підприємству має передати їм таке майно в оренду.

Підтверджено таку думку, зокрема, і в *листі Мінрегіону від 12.03.2020 № 8/34.4/1920-20* (див. див. газету «Місцева рада», № 5/2020, с. 10). Втім, відсоток будинків з управителями все ще залишається доволі низьким. І кожен таку ситуацію слід розглядати окремо.

ІНШІ ПИТАННЯ

Чого немає На відміну від свого попередника *Примірний договір № 1576* не містить обов'язку балансоутримувача щодо ремонту будівлі, як і, відповідно, обов'язку **орендаря брати участь у його витратах** на виконання вказаних **робіт**.

Щодо цього питання зазначимо таке. Здійснення поліпшень та ремонту майна, переданого в оренду, врегульовано *ст. 21 Закону про оренду та п.п. 153–168 Порядку № 483* (детальніше див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 28/2021, с. 10).

Пунктом 3.1. Примірного договору № 820 визначено, що до складу орендної плати не входять витрати на утримання орендованого майна (комунальні послуги, послуги з управління об'єктом нерухомості, витрати на утримання прибудинкової території та місць загального користування, вартість послуг з ре-

монту і технічного обслуговування інженерного обладнання та внутрішньобудинкових мереж, **ремонту будівлі**, у тому числі покрівлі, фасаду, вивіз сміття тощо), а також компенсація витрат балансоутримувача за користування земельною ділянкою. **Орендар несе ці витрати на підставі окремих договорів**, укладених із балансоутримувачем та/або безпосередньо з постачальниками комунальних послуг.

Що є *Пунктами 2.5 та 2.6 Примірного договору № 1576* визначено, що:

- орендар звільняється від сплати компенсації за весь час, протягом якого послуги за договорами на надання комунальних та інших послуг не надавалися через обставини, за які він не відповідає;
- компенсація підлягає сплаті **незалежно від результатів провадження господарської діяльності орендаря**.

ЗАКУПІВЛІ

Як і раніше, відшкодування витрат балансоутримувача **не є закупівлею** в розумінні *Закону № 922*.

Тож його норми та норми *Особливостей № 1178*¹⁸ на договір про відшкодування **не поширюються**.

Нагадаємо, що з 19.10.2022 всі категорії замовників, що зобов'язані здійснювати публічні закупівлі відповідно до *Закону № 922*, проводять закупівлі відповідно до *Закону з урахуванням Особливостей № 1178*.

Терміни в цих *Особливостях* (окрім терміна «аномально низька ціна тендерної пропозиції») вживаються у значенні, наведеному в *Законі № 922, постановках КМУ від 24.02.2016 № 166 та від 14.08.2020 № 822*.

Згідно з *п. 20 ч. 1 ст. 1 Закону № 922* публічна закупівля — це придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим *Законом*.

Водночас відповідно до *п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону № 922* договір про закупівлю — це договір, який укладається між замовником і учасником **за результатами проведення процедури закупівлі** та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари.

Тож, на думку Мінекономіки, висловлену, зокрема, в *листі від 03.09.2020 № 3304-04/54160-06* (див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 35/2020, с. 11), в разі якщо видатки здійснюються замовником **саме як відшкодування** (компенсація) витрат і не передбачають укладення договору про закупівлю, то норми *Закону № 922*, а також нормативно-правових актів, розроблених на його виконання, на здійснення таких видатків **не поширюються**.

Отже, такі видатки не відображають в річному плані та процедури публічних закупівель щодо них **не проводять**.

¹⁸ Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених *Законом України «Про публічні закупівлі»*, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджені постановою КМУ від 12.10.2022 № 1178.

Держслужба

ЯК ЗАРАХОВУЮТЬСЯ ПЕРІОДИ РОБОТИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ДО СТАЖУ ДЕРЖСЛУЖБИ ДЛЯ ПРИСВОЄННЯ ЧЕРГОВОГО РАНГУ: РОЗ'ЯСНЕННЯ ВІД НАДС З ПРИКЛАДАМИ

Людмила Линник,
юрист газети «Бухгалтерія: бюджет»

(коментар до Роз'яснення НАДС «Щодо включення періодів роботи для присвоєння чергового рангу державного службовця у зв'язку з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2023 року № 877 «Про внесення змін до Порядку присвоєння рангів державних службовців» від 29.09.2023 № 171-р/з»; документ див. на с. 16

1

Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку присвоєння рангів державних службовців» від 19.08.2023 № 877.

2

Порядок присвоєння рангів державних службовців, затверджений постановою КМУ від 20.04.2016 № 306.

3

Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII.

4

Порядок призначення на посади державної служби на період дії карантину, устанавленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затверджений постановою КМУ від 22.04.2020 № 290 (втратив чинність).

Нагадаємо, що **22.08.2023** набрала чинності *постанова № 877*¹. Нею внесено зміни до *Порядку № 306*² щодо зарахування окремих періодів до стажу держслужби, що дає право на чергове підвищення рангу. Загальні рекомендації щодо впровадження змін НАДС вже надавало в *роз'ясненні від 22.08.2023 № 170-р/з* — детальніше див. газету «Бухгалтерія: бюджет», № 33/2023, с. 5.

Але у зв'язку з численними запитами Агентство підготувало *Роз'яснення*, що його коментуємо (далі — *Роз'яснення № 171*), з уточненнями та прикладами. Далі — детальніше.

Присвоєння рангів: загальні засади

Ранги держслужбовцям присвоюються відповідно до *ст. 39 Закону про держслужбу*³ та *Порядку № 306*.

Відповідно до *ч. 5, б ст. 39 Закону про держслужбу* ранги державних службовців присвоюються одночасно з призначенням на посаду державної служби, а в разі встановлення випробування — після закінчення його строку.

Держслужбовцю, який вперше призначається на посаду держслужби, присвоюється найнижчий ранг у межах відповідної категорії посад.

Черговий ранг у межах відповідної категорії посад присвоюється державному службовцю **через кожні три роки** з урахуванням результатів оцінювання його службової діяльності.

А от *Порядок № 306* такого положення, як у *ч. 6 ст. 39 Закону про держслужбу*, не містить. Відповідні зміни були внесені до *абз. 1 п. 9 Порядку № 306* на підставі *постанови № 877*.

Повернення на держслужбу Однак зміни, що викликали найбільше питань, стосуються присвоєння чергового рангу держслужбовцям, що повернулись на держслужбу.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Загальне правило «трьох років» **залишається**. Відповідно до *абз. 5 п. 9 Порядку № 306* держслужбовцю, який був звільнений з держслужби та повернувся на державну службу, черговий ранг присвоюють **через три роки з дня призначення на посаду**. Але є певні **уточнення щодо періодів COVID-карантину та воєнного стану**.

Зокрема, *абз. 6 п. 9 Порядку № 306* передбачено, що в разі коли держслужбовець був звільнений з держслужби і призначений відповідно до законодавства на посаду держслужби **наступного дня** після звільнення, до стажу роботи для присвоєння чергового рангу зараховується період роботи на посаді держслужби, **призначення на яку відбулося**:

- шляхом укладення контракту про проходження держслужби **на період дії карантину** на підставі *Типового контракту про проходження державної служби на період дії карантину, устанавленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженого постановою КМУ від 22.04.2020 № 290*. Нагадаємо, що **на період дії COVID-карантину** прийняття нових працівників здійснювалося відповідно до *Порядку № 290*⁴ (втратив чинність) шляхом укладення з ними контракту. Служба мала строковий характер та не могла перевищувати **чотирих місяців** (а в разі прийняття з 08.08.2020 — **двох місяців**) **після скасування карантину**;

5
Закон України
«Про правовий режим
воєнного стану»
від 12.05.2015 № 389-VIII.

6
Цивільний кодекс
України
від 16.01.2003 № 435-IV.

- відповідно до ч. 5 ст. 10 Закону № 389⁵, тобто в умовах воєнного стану. Так, в разі прийняття на держслужбу **в умовах воєнного стану** відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 10 Закону № 389 особи призначаються на посади держслужби керівником держслужби або суб'єктом призначення, начальником відповідної військової адміністрації **без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачено законом**, на підставі поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують наявність у таких осіб громадянства України, освіти та досвіду роботи згідно з вимогами законодавства, встановленими щодо відповідних посад. Укладений у такий спосіб трудовий договір також повинен мати **строковий характер**. Оскільки за вимогами ч. 5, абз. 2 ч. 7 ст. 10 Закону № 389 після припинення чи скасування воєнного стану, але **не пізніше 6 місяців із дня його припинення, за відповідними посадами оголошується конкурс**. Граничний строк перебування особи на відповідній посаді, призначення на яку відбулося під час дії воєнного стану, **становить не більше 12 місяців після припинення чи скасування воєнного стану**.

Отже, **головною умовою** зарахування зазначених періодів до стажу, що дає право на присвоєння чергового рангу, є те, що призначення відповідно до законодавства на посаду держслужби відбулося **наступного дня після звільнення**.

Присвоєння чергових рангів після змін Відповідно до п. 2 постанови № 877 міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади у місячний строк із дня набрання чинності цією постановою необхідно забезпечити присвоєння чергових рангів держслужбовцям, у яких виникло право на присвоєння таких рангів, з урахуванням змін, затверджених цією постановою. Як зазначало НАДС в Роз'ясненні від 22.08.2023 № 170-р/з, зробити це слід було до **22.09.2023**.

Водночас **датою присвоєння чергового рангу**, на думку НАДС, висловлену в коментованому Роз'ясненні № 171, **має бути дата видання відповідного наказу (розпорядження) керівника державної служби (суб'єкта призначення)**. Із цього вбачається, що в такому наказі не можна вказати ранішу дату, навіть якщо право на підвищення рангу з рахуванням змін виникло раніше.

Така думка узгоджується з нормами ст. 58 Конституції України (відповідно до якої зако-

ни та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи) та ч. 3 ст. 5 ЦКУ⁶ (відповідно до якої, якщо цивільні відносини виникли раніше і регулювалися актом цивільного законодавства, який втратив чинність, новий акт цивільного законодавства застосовується до прав та обов'язків, **що виникли з моменту набрання ним чинності**). І загалом такої ж думки дійшли й ми, аналізуючи зміни, привнесені постановою № 877, в газеті «Бухгалтерія: бюджет», № 33/2023, с. 5.

Приклади щодо зарахування відповідних періодів до стажу, що дає право на присвоєння чергового рангу, НАДС наведено в коментованому Роз'ясненні № 171 (див. с. 16). Не будемо зупинятись на кожному з них, однак прокоментуємо **Приклад 3**, щодо якого виникло чимало запитань у соціальній мережі «Фейсбук».

Так, в Прикладі 3 НАДС зазначає таке: «Особу 04 липня 2022 року призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та 04 вересня 2022 року після закінчення строку випробування присвоєно 9 ранг. 15 листопада 2022 року особу звільнено з займаної посади (припинено державну службу) та 16 листопада 2022 року її знову призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у цьому ж державному органі.

У даному випадку особі у строк для присвоєння чергового (8) рангу включається період роботи з 04 липня 2022 року по 15 листопада 2022 року на посаді державної служби, призначення на яку відбулося відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Нагадаємо, що за загальним правилом ч. 5 ст. 39 Закону про держслужбу ранги державних службовців присвоюються одночасно з призначенням на посаду державної служби, **а в разі встановлення випробування — після закінчення його строку**. Відповідно до абз. 6 п. 9 Порядку № 306, у разі коли держслужбовець був звільнений з держслужби і призначений відповідно до законодавства на посаду держслужби **наступного дня** після звільнення, до стажу роботи для присвоєння чергового рангу зараховуються вищезазначені періоди роботи на посаді держслужби (тобто під час карантину і військового стану).

Отже, в Прикладі 3 бачимо, що ранг держслужбовцю присвоєно після завершення ви-

пробувального строку, тобто з дотриманням ч. 5 ст. 39 Закону про держслужбу. Натомість для присвоєння чергового рангу НАДС бере до уваги лише норми п. 9 Порядку № 306, враховуючи увесь період роботи посадовця у період воєнного стану. Однак, на нашу думку, умови абз. 6 п. 9 Порядку № 306 не спростовують черговості рангу. Тож черговий ранг — це наступний від встановленого раніше рангу. І як можна врахувати період, в якому особа не мала рангу, адже ранг держслужбовцю присвоєно 4 вересня?

Частиною 6 ст. 39 Закону про держслужбу передбачено, що черговий ранг у межах відповідної категорії посад присвоюється державному

службовцю через кожні три роки з урахуванням результатів оцінювання його службової діяльності. Водночас не йдеться про те, що «кожні три роки з дня призначення на посаду» чи «кожні три роки з дня присвоєння рангу». Не містить таких уточнень і Порядок № 306. Натомість абз. 6 п. 9 Порядку № 306 лише визначає, які періоди зараховуються до стажу для присвоєння чергового рангу. Тож, на нашу думку, логічним буде урахування дня присвоєння рангу і відлік від цієї дати.

Більш детально про підстави для взяття усього періоду, наведені в Прикладі 3 для присвоєння чергового рангу, спробуємо з'ясувати у НАДС додатково.

ДОКУМЕНТ, ЩО КОМЕНТУЄТЬСЯ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Щодо включення періодів роботи для присвоєння чергового рангу державного службовця у зв'язку з прийняттям постанови КМУ від 19 серпня 2023 року № 877

Роз'яснення від 29.09.2023 № 171-р/з

Відповідно до пункту 3 частини третьої статті 13 Закону України «Про державну службу» (далі — Закон) НАДС роз'яснює.

Ранги державним службовцям присвоюються відповідно до статті 39 Закону та Порядку присвоєння рангів державних службовців, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2016 року № 306 (далі — Порядок).

Частиною третьою статті 39 Закону передбачено, що присвоюються такі ранги:

державним службовцям, які займають посади державної служби категорії «А», — 1, 2, 3 ранг;

державним службовцям, які займають посади державної служби категорії «Б», — 3, 4, 5, 6 ранг;

державним службовцям, які займають посади державної служби категорії «В», — 6, 7, 8, 9 ранг.

Відповідно до частин п'ятої–шостої статті 39 Закону ранги державних службовців присвоюються одночасно з призначенням на посаду державної служби, а в разі встановлення випробування — після закінчення його строку. Державному службовцю, який вперше призначається па посаду державної служби, присвоюється найнижчий ранг у межах відповідної категорії посад.

Черговий ранг у межах відповідної категорії посад присвоюється державному службовцю через кожні три роки з урахуванням результатів оцінювання його службової діяльності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2023 року № 877 внесено зміни до пункту 9 Порядку.

Наразі відповідно до абзацу першого пункту 9 Порядку черговий ранг у межах відповідної категорії посад присвоюється державному службовцю через кожні три роки з урахуванням результатів оцінювання його службової діяльності.

Згідно із абзацами п'ятим–восьмим пункту 9 Порядку державному службовцю, який був звільнений з державної служби та повернувся на державну службу, черговий ранг

присвоюється через три роки з дня призначення на посаду державної служби.

У разі коли державний службовець був звільнений з державної служби і призначений відповідно до законодавства на посаду державної служби наступного дня після звільнення, до стажу роботи для присвоєння чергового рангу зараховується період роботи на посаді державної служби, призначення на яку відбулося:

шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину на підставі Типового контракту про проходження державної служби на період дії карантину, установленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 290;

відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Таким чином, для зарахування до стажу роботи для присвоєння чергового рангу періодів роботи на посадах державної служби, визначених у пункті 9 Порядку, має бути дотримана така умова: звільнення з державної служби і призначення на посаду державної служби наступного дня після звільнення відповідно до діючого на момент призначення законодавства.

Згідно статей 21, 31 Закону прийняття громадян України па посади державної служби здійснюється за результатами конкурсу. На посаду державної служби призначається переможець конкурсу.

Наразі особи призначаються на посади державної служби відповідно до статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» без конкурсного відбору, обов'язковість якого передбачена Законом.

Звертаємо увагу, що у разі звільнення особи з посади державної служби (припинення проходження державної

служби), призначення на яку відбулося за результатами конкурсу, передбаченого статтею 22 Закону, чи відповідно до інших положень Закону, та у подальшому повернення такої особи на державну службу шляхом укладання контракту про проходження державної служби на період дії карантину на підставі Типового контракту про проходження державної служби на період дії карантину, установленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 290 (далі — контракт про проходження державної служби на період дії карантину), або відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», то такій особі попередній період роботи на посаді державної служби не передбачено включати до стажу роботи для присвоєння чергового рангу.

Також зазначаємо, що державним службовцям, у яких в результаті внесених змін виникло право на присвоєння чергового рангу, протягом місяця з дати набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2023 року № 877 мають бути присвоєні чергові ранги. У зв'язку з цим датою присвоєння чергового рангу має бути дата видання відповідного наказу (розпорядження) керівника державної служби (суб'єкта призначення).

Приклади:

1. Особу 11 травня 2020 року звільнено з посади державної служби категорії «В» (припинено державну службу) та 12 травня 2020 року її призначено на посаду державної служби категорії «Б» в тому ж державному органі шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину і присвоєно 6 ранг державного службовця. 26 травня 2021 року було припинено дію контракту про проходження державної служби на період дії карантину та особу звільнено з посади. 27 травня 2021 року особу призначено на посаду державної служби категорії «Б» відповідно до статті 31 Закону.

У даному випадку особі у строк для присвоєння чергового (5) рангу включається період роботи з 12 травня 2020 року по 26 травня 2021 року на посаді державної служби, призначення на яку відбулося шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину. Періоди роботи по 11 травня 2020 року не включаються у строк для присвоєння чергового рангу.

2. Особу 12 травня 2020 року звільнено з посади державної служби категорії «Б» (припинено державну службу), у період перебування на якій їй було присвоєно 6 ранг державного службовця. 13 травня 2020 року особу призначено на посаду державної служби категорії «Б» в тому ж державному органі шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину. 07 грудня 2020 року її звільнено із займаної посади (припинено державну службу) та 08 грудня 2020 року знову призначено на посаду державної служби категорії «Б» шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, дію якого 25 травня 2021 року було припинено та особу звільнено з посади. 26 травня 2021 року особу при-

значено на посаду державної служби категорії «Б» відповідно до статті 31 Закону.

У даному випадку особі у строк для присвоєння чергового (5) рангу сукупно включаються періоди роботи на посадах державної служби, призначення на які відбулося шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, тобто з 13 травня 2020 року по 07 грудня 2020 року і з 08 грудня 2020 року по 25 травня 2021 року. Періоди роботи по 12 травня 2020 року не включаються у строк для присвоєння чергового рангу.

3. Особу 04 липня 2022 року призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та 04 вересня 2022 року після закінчення строку випробування присвоєно 9 ранг. 15 листопада 2022 року особу звільнено з займаної посади (припинено державну службу) та 16 листопада 2022 року її знову призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у цьому ж державному органі.

У даному випадку особі у строк для присвоєння чергового (8) рангу включається період роботи з 04 липня 2022 року по 15 листопада 2022 року на посаді державної служби, призначення на яку відбулося відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

4. Особу 12 травня 2020 року звільнено з посади державної служби категорії «В» (припинено державну службу), у період перебування на якій було присвоєно 8 ранг державного службовця. 13 травня 2020 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» у тому ж державному органі шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, дію якого 25 травня 2021 року було припинено та особу звільнено з посади. 26 травня 2021 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до статті 31 Закону. У подальшому особу 24 жовтня 2022 року було звільнено із займаної посади (припинено державну службу). 25 жовтня 2022 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» до іншого державного органу відповідно до частини п'ятої етапі 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та 12 січня 2023 року звільнено з займаної посади (припинено державну службу). 13 січня 2023 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в тому ж державному органі.

У даному випадку особі у строк для присвоєння чергового (7) рангу державного службовця сукупно включаються періоди роботи з 13 травня 2020 року по 25 травня 2021 року на посаді державної служби, призначення на яку відбулося шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, та з 25 жовтня 2022 року по 12 січня 2023 року на посадах державної служби, призначення на які відбулося відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим

воєнного стану». Періоди роботи по 12 травня 2020 року та з 26 травня 2021 року по 24 жовтня 2022 року не включаються у строк для присвоєння чергового рангу.

5. 08 вересня 2020 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» в державному органі шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, дію якого 25 травня 2021 року було припинено та особу звільнено з посади (припинено державну службу). 14 червня 2023 року особу призначено на посаду державної служби категорії «В» в державному органі відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». 18 липня 2023 року особу звільнено з посади державної служби (припинено державну службу) та 19 липня 2023 року особу призначено на посаду державної служби в іншому державному органі відповідно до частини

п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

У такому випадку до стажу роботи для присвоєння чергового рангу сукупно включаються періоди роботи з 08 вересня 2020 року по 25 травня 2021 року на посаді, призначення на яку відбулося шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину, та з 14 червня 2023 року по 18 липня 2023 року на посаді державної служби, призначення на яку відбулося відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Окремо повідомляємо, що роз'яснення міністерств, інших центральних органів виконавчої влади мають лише інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Голова Наталія АЛЮШИНА

 Бухоблік

КОНТРАГЕНТ ПОВЕРНУВ ПЕРЕПЛАТУ: ВІДОБРАЖАЄМО В ОБЛІКУ

Альона Кісельова,

консультант газети «Бухгалтерія: бюджет»

Добігає кінця черговий рік, попереду проведення щорічної інвентаризації та складання річного звіту. До настання всіх цих подій бухгалтерським службам установ бажано провести звірки з контрагентами — постачальниками товарів та послуг. За результатами звіряння розрахунків дуже часто виникають розбіжності, які треба врегулювати і відобразити в обліку. Крім того, останнім часом буває так, що контрагенти припиняють роботу або змінюють назву, і, як наслідок, вони намагаються закрити розрахунки з покупцями і повертають кошти за не надані послуги. Також можуть бути виявлені переоплати шляхом проведення перерахунків відповідно до фактичних об'ємів споживання тощо. Як правильно відобразити в обліку суми повернених постачальниками переоплат, а також повернення помилково перерахованих коштів? Всі ситуації розберемо на прикладах.

ВІДНОВЛЕННЯ КАСОВИХ ВИДАТКІВ

При поверненні контрагентами сплачених коштів (або відшкодуванні витрат) в більшості випадків відбувається так зване **відновлення касових видатків**. Тож, перш ніж перейти до розбору конкретних ситуацій, нагадаємо що це таке.

«Казначейські» нюанси З огляду на норми п. 10.2, 10.3 Порядку № 1407¹ і пп. 9.1–9.4, 12.3 Порядку № 938² під **відновленням касових видатків** розуміють **повернення установі коштів**, які вона раніше перерахувала тому чи іншому контрагенту. Зокрема, відновлення касових видатків проводять у випадках, коли на реєстраційний рахунок установи надійшло відшкодування вартості

комунальних послуг, які спожиті орендарем, або повернули кошти, помилково чи надмірно сплачені, тощо.

 ВАЖЛИВО. Відновлення касових видатків і доходи — це **різні поняття**. До відновлення касових видатків підлягають кошти, які **не визнані доходами бюджетної установи** (п. 9.4 Порядку № 938).

Відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 57 БКУ³ рахунки поточного бюджетного періоду, призначені для виконання бюджету, казначейство закриває на кінець року, тоді як залишки на рахунках спецфонду **зберігаються**

¹ Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затверджений наказом МФУ від 24.12.2012 № 1407.

² Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затверджений наказом МФУ від 23.08.2012 № 938.

³ Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

(абз. 1 ч. 2 ст. 57 БКУ). Отже, кошти, що надходять як відновлення **минулорічних видатків**:

- **загального фонду**, слід перераховувати в **доходи загального фонду відповідного бюджету**;
- **спеціального фонду**, є підстави зберігати на рахунках установи і використовувати у поточному періоді.

Кошти, отримані як відновлення касових видатків, зараховують за КЕКВ 0000. Своєю чергою, установи надають платіжні інструкції, щоб здійснити відновлення касових видатків за потрібним КЕКВ. Наприклад, коли орендар відшкодовує кошти за отримані комунальні послуги (водо-, тепло- та енергопостачання тощо), то касові видатки відновлюють за КЕКВ 2272,2271,2273 відповідно.

Бухоблікові нюанси В бухобліковій нормативці настанов щодо відновлення касових видатків небагато. Своєрідними роз'ясненнями щодо відображення таких операцій в обліку може слугувати *п.п. 9.11 Типової кореспонденції*⁴. Згідно з ним орендодавець — бюджетна установа відображає суму, відшкодовану орендарем, як плату за комунальні послуги, такою проводкою: Дт 2117, 6415 — Кт 8013, 8113. Очевидно, що така проводка відповідає відновленню касових видатків тільки **поточного звітного** періоду, коли субрахунок 8013, 8113 ще не був закритий на фінансовий результат.

Щодо обліку відновлення **минулорічних видатків** бухобліковими вимогами може слугувати *п.п. 2.4 Порядку № 372*. Так, суми коштів, які надходять у поточному бюджетному періоді на реєстраційні, спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в органах Казначейства, або поточні рахунки, відкриті в установах банків (крім власних надходжень), як повернення дебіторської заборгованості, яка виникла у попередніх бюджетних періодах, **перерахову-**

ються до доходів загального фонду відповідного бюджету.

Покроково механізм виглядає так.

Крок 1. Установа виставляє вимогу контрагенту щодо відновлення видатків. Наприклад, у разі відшкодування комунальних послуг орендарем установа-орендодавець виставляє рахунок на підставі умов договору. В обліку роблять запис: Дт 2117, 6211, 6415 — Кт 8013.

Крок 2. Установа отримує випуску з рахунку, де відображено суму коштів, що надійшла від контрагента. На підставі цього роблять запис: Дт 2313 — Кт 2117, 6211, 6415.

Крок 3. Необхідно проаналізувати, що за кошти надійшли на рахунок і в якому бюджетному періоді проводили такі видатки, адже видатки минулих бюджетних періодів, здійснені за рахунок загального фонду, не можуть бути відновлені для установи — ці кошти слід перерахувати до доходів загального фонду відповідного бюджету (пояснення див. вище).

Також слід зазначити, що при проведенні операції з відновлення касових видатків органи Казначейства не допускають виникнення від'ємних касових видатків. Тобто платіжне доручення на відновлення касових видатків буде в установленому порядку повернене без опрацювання, в разі коли сума відновлення перевищує загальний розмір касових видатків установи за відповідним КЕКВ за даними обліку в органах Казначейства.

Крок 4. Якщо кошти надійшли як відновлення видатків **минулого року**, необхідно скласти бухгалтерську довідку з нарахування зобов'язань перед бюджетом і платіжну інструкцію з перерахування їх у бюджет.

Якщо кошти надійшли як відновлення видатків **поточного року або відновлення видатків минулого року за спецфондом**, потрібно підготувати платіжну інструкцію для відновлення касових видатків.

Перейдемо до прикладів.

ГРОШІ ПОМИЛКОВО ПЕРЕРАХОВАНІ

Приклад 1. Бухгалтер установи в 2023 році, зазначаючи реквізити отримувача, припустився помилки, і кошти в сумі 300,00 грн, які треба було зарахувати на картковий рахунок працівника як видатки на відрядження, були перераховані постачальнику послуг «Харківенерго». Установа звернулася до «Харківенерго» з листом про

повернення помилково перерахованих коштів. Згодом, цього ж року, кошти були повернені і перераховані за призначенням працівнику. Касові видатки за КЕКВ 2250 були відновлені з КЕКВ 0000 платіжною інструкцією в межах реєстраційного рахунку.

Порядок відображення операцій в обліку наведено в табл. 1 (с. 20).

⁴ Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219.

Таблиця 1. Облік повернення помилково перерахованих коштів

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Отримано фінансування за КЕКВ 2250	2313	7011	2	Виписка банку	300,00
2. Перераховано (помилково) кошти «Харківенерго»	2117,6211	2313	4 або 6, 2	Платіжна інструкція	300,00
3. Повернено помилково перераховані кошти	2313	2117,6211	2, 4 або 6	Виписка банку	300,00
4. Відновлено касові видатки з КЕКВ 0000 на КЕКВ 2250	2313	2313	2	Платіжна інструкція	300,00
5. Перераховано на картковий рахунок працівнику видатки на відрядження	2116	2313	8,2	Платіжна інструкція	300,00

ПЕРЕПЛАТА ЗНАЧИТЬСЯ

Приклад 2. Установа станом на 01.10.2023 має поточну дебіторську заборгованість за спожиті комунальні послуги з постачання електроенергії: сума, зазначена в актах про отримання послуг, на 201,50 грн менша, ніж попередня оплата. Постачальник

не може продовжувати надавати послуги, тому повернув суму переплати на рахунок установи також в 2023 році. Касові видатки відновлено платіжною інструкцією.

Порядок відображення операцій в обліку наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Облік повернення попередньої оплати

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Повернено установі суму переплати	2313	2111, 2117	2, 4	Виписка банку	201,50
2. Відновлено касові видатки з КЕКВ 0000 на КЕКВ 2273	2313	2313	2	Платіжна інструкція	201,50

«БЕЗ ЗАБОРГОВАНОСТІ»

Приклад 3. На підставі акта звірки взаємних розрахунків із «Львівгаз» було виявлено переплату в сумі 2100,00 грн за фактичне споживання газу. Звірка показала, що помилка виникла ще в минулому році при фіксації значень облікового приладу (лічильника). Заборгованість в установі на момент звірки не значилася. «Львівгаз» на підставі акта звірки перерахував суму переплати на рахунок установи. Оскільки це кошти минулорічного фінансування, вони були повернені в місцевий бюджет без відновлення касових видатків.

Якщо повертаються кошти, перераховані в **минулому році з загального фонду**, то, як ми зазначили вище, установа зобов'язана

спрямувати їх до бюджету. В обліку ці операції відображаються так:

1) відображають зменшення витрат минулого періоду (шляхом коригування фінрезультату) і зобов'язання контрагента повернути кошти: Дт 2117,6211 — Кт 5512;

2) на підставі виписки з рахунку відображають надходження коштів за КЕКВ 0000: Дт 2313 — Кт 2117,6211;

3) відображають зобов'язання перерахувати кошти в бюджет і зменшення асигнувань минулого року (шляхом коригування фінрезультату): Дт 5512 — Кт 6312;

4) на підставі платіжної інструкції відображають перерахування коштів до бюджету за КЕКВ 0000: Дт 6312 — Кт 2313.

Порядок відображення операцій в обліку наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Облік повернення минулорічної переплати

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Повернено установі суму переплати відповідно до акта звірки	2313	2117,6211	2, 4 або 6	Виписка банку	2100,00

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
2. Нараховано відповідно до акта звірки переоплату за минулий рік «Львівгазу»	2117,6211	5512	4 або 6	Бухгалтерська довідка	2100,00
3. Нараховано бюджетне зобов'язання з перерахування до бюджету минулорічного фінансування	5512	6312	17	Бухгалтерська довідка	2100,00
4. Повернено до бюджету суму минулорічного фінансування	6312	2313	2	Платіжна інструкція	2100,00

Приклад 4. У зв'язку з ліквідацією організації — постачальника послуг було проведено інвентаризацію розрахунків і виявлено переоплату в сумі 266,92 грн, зокрема: за минулий рік — 53,39 грн і за поточний рік (попередній квартал) — 213,53 грн.

Кошти переоплати були повернені на реєстраційний рахунок установи. Відновлено касові видатки на суму коштів поточного року — 213,53 грн.

Порядок відображення операцій в обліку наведено в табл. 4.

Таблиця 4. Облік повернення переоплати поточного і минулого років

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Повернуто установі суму переоплати відповідно до акта звірки	2313	2117,6211	2,4 або 6	Виписка банку	266,92
2. Зменшено нарахування за отримані послуги (методом «червоне сторно»):					
• за минулий рік	5512	2117,6211	4 або 6	Бухгалтерська довідка	-53,39
• за поточний рік	5511				-213,53
3. Нараховано бюджетне зобов'язання з перерахування до бюджету минулорічного фінансування	5512	6312	17	Бухгалтерська довідка	53,39
4. Повернено до бюджету суму минулорічного фінансування	6312	2313	2	Платіжна інструкція	53,39
5. Відновлено касові видатки з КЕКВ 0000 на КЕКВ 2240	2313	2313	2	Платіжна інструкція	213,53

Приклад 5. Минулого року в установі перебували військові. В поточному році були укладені договори про відшкодування комунальних послуг з водопостачання і за електроенергію. На підставі актів про фактичні об'єми споживання установа виставила рахунки військовій час-

тині: за водопостачання — 5285,12 грн, за електроенергію — 126000,00 грн. Кошти надійшли на реєстраційний рахунок загального фонду. Оскільки є відшкодування витрат за минулий рік, вся сума була перерахована в місцевий бюджет.

Таблиця 5. Нарахування в поточному році відшкодування минулорічних витрат

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для запису	Сума, грн
	дебет рахунку	кредит рахунку			
1. Нараховано відшкодування за компослуги, спожиті в минулому році (5285,12 грн + 126000,00 грн)	2711,6211	5512	4 або 6	Рахунок	131285,12
2. Надійшли кошти на р/рахунок за КЕКВ 0000	2313	2711,6211	2,4 або 6	Виписка банку	131285,12
3. Нараховано бюджетне зобов'язання з перерахування до бюджету минулорічного фінансування	5512	6312	17	Бухгалтерська довідка	131285,12
4. Повернено до бюджету суму минулорічного фінансування	6312	2313	2	Платіжна інструкція	131285,12

МУЗИЧНІ ШКОЛИ (ШКОЛИ МИСТЕЦТВ) ТА ПДВ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Алла Головка,

консультант газети «Бухгалтерія: бюджет»

На редакційну пошту газети надійшло таке питання: «Музична школа надає послуги з навчання дітей, є платником ПДВ. Чи є такі операції об'єктом оподаткування ПДВ? Чи маємо ми складати ПН за щоденними підсумками операцій або ж зведену накладну раз на місяць?». Зазначимо відразу, що в цій темі треба почати розмову з іншого: чи взагалі операції з постачання послуг із навчання дітей в музичній школі є об'єктом оподаткування ПДВ? Розкажемо детальніше і розберемо питання читача.

ОПЕРАЦІЇ З ПОСТАЧАННЯ ПОСЛУГ ІЗ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ В МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ: НЕОБ'ЄКТНІ ЧИ ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ?

Це питання давно вже проблемне, і законодавці не поспішають вносити уточнення в ПКУ¹, щоби ситуація не викликала двояких трактувань. Пояснимо.

Відповідно до п. 181.1 ПКУ особа **зобов'язана** зареєструватися платником ПДВ у разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, нарахована (сплачена) такій особі **протягом останніх 12 календарних місяців**, сукупно перевищує **1 млн грн**. До розрахунку цієї суми потраплять **тільки оподатковувані** ПДВ операції. До таких належать (див., наприклад, ІПК від 29.06.2022 № 898/ІПК/99-00-21-03-02-05):

- 1) операції, що підлягають оподаткуванню **за основною ставкою 20 %**;
- 2) операції, що підлягають оподаткуванню **за ставками 7 % та 14 %**;
- 3) операції, що підлягають оподаткуванню **за ставкою 0 %** (ст. 195 ПКУ);
- 4) операції **звільнені (умовно звільнені) від оподаткування** ПДВ (ст. 197 ПКУ, пп. 2, 3, 41, 12, 23, 26–28, 32, 38, 45–47 підрозд. 2 розд. ХХ ПКУ).

Погодимось, що останній пункт цього переліку виглядає досить дивно. Але таку позицію фіскалі займають роками, а сперечатися з ними собі дорожче.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Водночас **необ'єктні операції** (зокрема, наведені в ст. 196 ПКУ) до **розрахунку не беруть**.

Начебто все зрозуміло, але коли мова заходить про музичні школи (школи мистецтв), то маємо таку проблему.

З одного боку, п.п. 196.1.8 ПКУ постачання **позашкільним навчальним закла-**

дом вихованцям, учням і слухачам **платних послуг у сфері позашкільної освіти** відносять до **необ'єктних операцій**. А це означає, що їх **НЕ беруть** до розрахунку для визначення граничного обсягу операцій, досягнувши якого особа має зареєструватися як платник ПДВ.

А з **іншого боку**, п.п. 197.1.2 ПКУ встановлено, що звільняються від оподаткування операції з **постачання послуг із виховання та навчання дітей** у будинках культури, **дитячих музичних, художніх**, спортивних **школах** і клубах, школах мистецтв та послуг із проживання учнів або студентів у гуртожитках. До таких послуг згідно з п.п. «а» п.п. 197.1.2 ПКУ належать послуги з виховання та навчання дітей, які постачаються **дитячими музичними та художніми школами, школами мистецтв**, будинками культури (гра на музичних інструментах, хореографія, образотворче мистецтво, гуртки (факультативи) іноземних мов, комп'ютерного навчання). А такі операції **БЕРУТЬ** до розрахунку для визначення граничного обсягу операцій, досягнувши якого особа має зареєструватися як платник ПДВ.

Тож до яких операцій віднести послуги з навчання дітей в музичній школі: до необ'єктних за п.п. 196.1.8 ПКУ чи до звільнених від оподаткування за п.п. 197.1.2 ПКУ? В цьому і полягає проблема. І податківці не допомагають її вирішити: вони пропонують закладам визначатися самостійно (див. ІПК від 14.09.2018 № 4037/6/99-99-15-03-02-15/ІПК на с. 25) або звертатися до МОН (див. ІПК від 10.07.2017 № 1068/6/99-99-15-03-02-15/ІПК на с. 26).

Що робити? Загалом, є аргументи для обох варіантів, але ми все ж більше схилиємось до **застосування п.п. 197.1.2 ПКУ**. Пояснимо.

¹
Податковий кодекс
України
від 02.12.2010 № 2755-VI.

НЕОБ'ЄКТНІ ОПЕРАЦІЇ (н.п. 196.1.8 ПКУ)

Згідно з н.п. 196.1.8 ПКУ постачання **позашкільним навчальним закладом** вихованцям, учням і слухачам **платних послуг у сфері позашкільної освіти** віднесено до **необ'єктних операцій**. І якщо в ситуації, яка розглядається, застосовувати саме цю норму, то такі операції **не беруть** до розрахунку для визначення граничного обсягу операцій, досягнувши якого особа має зареєструватися як платник ПДВ. Виходить, що і питання зі складанням ПН немає. Але з'ясуємо, чи підходить ця норма.

З **одного боку**, все говорить про те, що підходить, адже згідно з *Положенням про мистецьку школу*² вона є **закладом позашкільної освіти** сфери культури і провадить свою діяльність за напрямками **позашкільної освіти**, визначеними п. 3 розд. І цього *Положення*.

Але, з **іншого боку**, в н.п. 196.1.8 ПКУ маємо одну непримітну, але важливу вказівку. В ньому йдеться саме про **платні послуги** у сфері позашкільної освіти. Як відомо, перелік платних послуг, що їх можуть надавати заклади освіти, визначає *Перелік № 796*³. І річ у тому, що в цьому переліку **немає** послуг із навчання, що їх надають мистецькі школи (музичні школи тощо).

Але такі заклади можуть отримувати плату за навчання, адже таку можливість передбачено ст. 26 Закону про позашкільну освіту⁴. А *постанова № 260*⁵ встановлює порядок визначення розміру **плати батьків за навчання дітей** в мистецьких школах. При цьому:

- **по-перше**, ці обидва документи оперують поняттям «плата за навчання», а не «платна послуга в сфері освіти»;
- **по-друге**, плату за навчання в мистецьких школах, загалом, не можна вважати класичною платною послугою, і не тільки тому, що її немає в *Переліку № 796*, а й тому, що згідно з п. 2.1 розд. II *Порядку № 736/902/758*⁶ встановлення вартості платної освітньої послуги здійснюється **на базі економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних з її наданням**. Своєю чергою, плата за навчання дітей в мистецьких школах визначається один раз на рік дирекцією цього закладу за погодженням із органами місцевої влади.

Отже, межа хоча і тонка, але відрізнити операції за н.п. 196.1.8 ПКУ та за н.п. 197.1.2 ПКУ все ж таки можливо. І, як бачите, застосування н.п. 196.1.8 ПКУ в ситуації, що розглядається, є спірним.

ОПЕРАЦІЇ, ЩО ЗВІЛЬНЕНІ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ (н.п. 197.1.2 ПКУ)

Підпунктом 197.1.2 ПКУ встановлено, що звільнюються від оподаткування операції з **постачання послуг із виховання та навчання дітей у дитячих музичних, художніх школах**, школах мистецтв.

До таких послуг згідно з н.п. «а» н.п. 197.1.2 ПКУ належать послуги з виховання та навчання дітей, які постачаються **дитячими музичними та художніми школами, школами мистецтв**, будинками культури (гра на музичних інструментах, хореографія, образотворче мистецтво, гуртки (факультативи) іноземних мов, комп'ютерного навчання).

І саме цією нормою, як ми з'ясували вище, на наш погляд, слід керуватися мистецьким школам (музичним школами тощо). І хоча такі операції звільнено від оподаткування, вони **враховуються** для визначення граничного обсягу операцій, досягнувши якого особа має зареєструватися як платник ПДВ. І якщо їх обсяг **за останні 12 к. м.** перевищує 1 млн грн, то заклад має зареєструватися та виконувати всі функції платника ПДВ, зокрема складати податкові накладні (ПН) за операціями надання послуг із навчання, **у тому числі якщо такі операції звільнено від оподаткування**.

СКЛАДАННЯ ПН

В загальних випадках ПН слід складати **на дату виникнення податкових зобов'язань** (н. 201.1 ПКУ) на **кожне повне або часткове постачання** товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як **попередня оплата** (н. 201.7 ПКУ). Зазвичай ПН є **персональною**, тобто її складають на окремого покупця. Але в пев-

них випадках законодавство **дозволяє** складати, так би мовити, «узагальнені» ПН. І часом це дійсно полегшує життя бухгалтеру.

ПН за щоденними підсумками Вищезгаданий перелік підстав для складання підсумкової ПН наведено в абз. 7–10 п. 201.4 ПКУ. Зокрема, підсумкову ПН мають право складати в такому випадку: **здійснення постачання**

2

Положення про мистецьку школу, затверджене наказом Мінікультури від 09.08.2018 № 686.

3

Перелік платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затверджений постановою КМУ від 27.08.2010 № 796.

4

Закон України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III.

5

Постанова КМУ «Про встановлення розміру плати за навчання у державних школах естетичного виховання дітей» від 25.03.1997 № 260.

6

Порядок надання платних освітніх послуг державними та комунальними навчальними закладами, затверджений наказом МОН, Мінекономіки, Мінфіну від 23.07.2010 № 736/902/758.

товарів/послуг за готівку кінцевому споживачеві (який не є платником податку), розрахунки за які проводяться через касу, РРО або через банківську установу чи платіжний пристрій (безпосередньо на поточний рахунок постачальника).

Зауважимо, що складання підсумкових ПН **є правом(!)**, а не обов'язком продавця. Тож цілком прийнятно складати «звичайні» ПН в загальному порядку. Водночас музична школа може не складати окремі ПН на кожну фізособу, а може узагальнити в межах **однієї ПН** отримання оплат таких послуг від усіх фізичних осіб **за день**.

Але! Можна ще більше полегшити собі роботу та складати ПН не за підсумком дня, а **взагалі одну зведену ПН на місяць**.

«Ритмічна» ПН У тому самому *п. 201.4 ПКУ* (абз. 1–5) йдеться також про те, що в разі постачання товарів/послуг, постачання яких **має безперервний або ритмічний характер**, можна складати зведені ПН **не пізніше останнього дня місяця**, в якому здійснено такі постачання. Причому зведені ПН щодо постачань покупцям, які **не є платниками ПДВ**, складають з урахуванням усього обсягу постачання товарів/послуг таким покупцям, з якими постачання мають безперервний або ритмічний характер, протягом періоду, за який складають таку ПН (тобто **одна ПН за місяць усім покупцям — неплатникам ПДВ**).

Але тут є важливе застереження! Таке групування можливе лише щодо тих покупців — неплатників ПДВ, характер постачань на адресу яких має **безперервним або ритмічним**. Зауважте, що для цілей *п. 201.4 ПКУ* ритмічним характером постачання вважається постачання товарів/послуг одному покупцю **два та більше разів на місяць**. В *ІПК ГУДПС у м. Києві від 24.11.2021 № 4466/ІПК/26-15-04-02-16* податківці уточнюють, що визначення ритмічного характеру постачання не залежить від того, за одним чи за різними договорами воно здійснене. І така умова у випадку мистецьких шкіл, як правило, і виконується: надання послуг одному покупцеві відбувається два і більше разів на місяць (із учнем заняття протягом місяця проводяться два та більше разів). А щодо постачань тим фізичним особам, кожна з яких отримала послугу від установи лише **один раз** протягом місяця, то вони **не потраплять** до зведеної ПН. Тут потрібно скласти звичайні ПН або ж ПН за щоденним підсумком операцій.

НЮАНС. Якщо станеться так, що станом на дату складання зведеної ПН сума коштів, отриманих музичною школою від «ритмічних» покупців, перевищить вартість поставлених їм товарів/послуг протягом місяця, таке перевищення вважатиметься авансом, на суму якого слід скласти ПН у загальному порядку не пізніше останнього дня такого місяця.

Терміни реєстрації Пунктом 89 підрозд. 2 розд. XX ПКУ встановлено, що тимчасово, протягом дії воєнного стану + 6 місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, реєстрація ПН та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних здійснюється з урахуванням таких граничних строків:

- для ПН/розрахунків коригування до податкових накладних, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця, — **до 5 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені;**
- для ПН/розрахунків коригування до податкових накладних, складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця, — **до 18 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені.**

Податківці роз'яснюють⁷, що зазначені строки застосовуються до ПН/розрахунків коригування з датою складання починаючи з 16.01.2023 та діють тимчасово, протягом дії воєнного стану в Україні та шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Зазначені строки застосовуються і для ПН за щоденними підсумками, і для «ритмічних» ПН.

Складання «ритмічної» ПН У ритмічній

ПН:

- у графі «Зведена податкова накладна» зазначають код ознаки «4»;
- оскільки в нашому випадку ПН складають на операції, звільнені від оподаткування ПДВ, у графі «Складена на операції, звільнені від оподаткування» верхньої лівої частини роблять помітку «**Без ПДВ**»;

7

<https://zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=39902>

- у графі «Не підлягає наданню отримувачу (покупцю) з причини» потрібно ставити позначку «X» та зазначати тип причини «02»;
- у графі «Отримувач (покупець)» зазначають «Неплатник», а в рядку «Індивідуальний податковий номер отримувача (покупця)» проставляють умовний ІПН «100000000000», рядок «Податковий номер платника податку або серія (за наявності) та номер паспорта» не заповнюють.

Розділи А та Б ПН заповнюють у загальному порядку.

Так, до розділу Б ПН вносять дані в розрізі опису (номенклатури) постачання товарів/послуг, а саме:

- у графі 2 зазначають опис (номенклатуру) товарів/послуг продавця;
- у графах 3.1, 3.3 — код товару згідно з УКТ ЗЕД або код послуги згідно з Державним класифікатором продукції та послуг;
- у графах 4 та 5 — одиницю виміру товарів/послуг;
- у графі 6 — кількість (об'єм, обсяг) постачання товарів/послуг;
- у графі 7 — ціну постачання одиниці товару/послуги без урахування ПДВ;
- у графі 8 — код ставки, зокрема 903 — в разі здійснення операцій з постачання товарів/послуг, які звільнені від оподаткування;
- графу 9 заповнюють у разі здійснення операцій з постачання товарів/послуг,

звільнених від оподаткування ПДВ. У цій графі зазначають код відповідної пільги з ПДВ згідно з Довідниками податкових пільг (Довідник податкових пільг, що є втратами доходів бюджету, або Довідник інших податкових пільг), які затверджені ДПС станом на дату складання ПН;

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Згідно з Державним класифікатором продукції та послуг ДК 016:2010 (Секція Р. Абетковий покажчик), затвердженим наказом Держспоживстандарту від 11.10.2010 № 457, код послуги — **85.52 «Послуги музичних шкіл і вчителів музики».**

Згідно з Довідником № 120/1 податкових пільг, що є втратами доходів бюджету, станом на 28.09.2023 код пільги — **14060404.**

- у графі 10 — обсяг постачання (база оподаткування) без урахування ПДВ;
- у графі 11 — суму ПДВ. Цю графу не заповнюємо, оскільки маємо справу з пільговою операцією.

До розділу А ПН (рядки I–XII) вносять узагальнюючі дані за операціями, на які складають таку ПН. У разі складання ПН на операції з постачання товарів/послуг, які звільнюються від оподаткування ПДВ, **рядки II–X не заповнюють.** У рядку XI зазначають загальні обсяги постачання товарів/послуг.

ДОКУМЕНТИ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Про звільнення від оподаткування податком на додану вартість освітніх послуг

ІПК від 14.09.2018 № 4037/6/99-99-15-03-02-15/ІПК

Державна фіскальна служба України розглянула звернення платника щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість освітніх послуг та, керуючись статтею 52 Податкового кодексу України (далі — Кодекс), повідомляє.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються нормами Кодексу (пункт 1.1 статті 1 розділу I Кодексу).

Правові основи оподаткування податком на додану вартість встановлено розділом V та підрозділом 2 розділу XX Кодексу.

Відповідно до підпункту 196.1.8 пункту 196.1 статті 196 розділу V Кодексу не є об'єктом оподаткування операції з постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти.

Крім того, підпунктом 197.1.2 пункту 197.1 статті 197.1 розділу V Кодексу встановлено, що звільнюються від оподаткування операції з постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках. До таких послуг належать послуги з:

а) виховання та навчання дітей, які постачаються дитячими музичними та художніми школами, школами мистецтв, будинками культури (гра на музичних інструментах, хореографія, образотворче мистецтво, гуртки (факультативи) іноземних мов, комп'ютерного навчання);

б) утримання, виховання та навчання дітей у дошкільних навчальних закладах як у межах обсягу, установленого навчальними планами і програмами, так і понад зазначений обсяг;

в) усіх видів освітньої діяльності, які постачаються загальноосвітніми навчальними закладами I–III ступенів;

г) усіх видів освітньої діяльності, які постачаються професійно-технічними навчальними закладами;

ґ) усіх видів освітньої діяльності, які постачаються вищими навчальними закладами, у тому числі для здобуття іншої вищої та післядипломної освіти;

д) навчання слухачів підготовчих відділень вищих навчальних закладів;

е) повторного вивчення відрахованими студентами (курсантами) окремих дисциплін і курсів з подальшим складенням іспитів;

є) навчання аспірантів і докторантів;

ж) приймання кандидатських іспитів;

з) надання наукових консультацій для осіб, які підвищують кваліфікацію самостійно;

и) довузівської підготовки;

і) проведення лекцій з питань науки і техніки, культури та мистецтва, фізичної культури і спорту, правових знань, туризму і краєзнавства;

ї) надання консультацій для учнів, вихованців, студентів, курсантів понад обсяги, встановлені навчальними планами і програмами, для аспірантів, докторантів;

й) організації літніх мовних курсів, шкіл, семінарів; групових та індивідуальних занять фізичною культурою та спортом на стадіонах, у спортивних залах і плавальних басейнах, на тенісних кортах для дітей, учнів і студентів.

Як визначено Законом України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII «Про освіту» (далі — Закон № 2145), закладом освіти є юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність (підпункт 6 пункту 1 статті 1 Закону № 2145); юридична особа має статус закладу освіти, якщо основним видом її діяльності є освітня діяльність (пункт 1 статті 22 Закону № 2145); фізична або юридична особа (заклад освіти, підприємство, установа, організація), що провадить освітню діяльність, є суб'єктом освітньої діяльності (підпункт 27 статті 1 Закону № 2145).

Відповідно до пункту 17 статті 1 Закону № 2145 освітньою діяльністю є діяльність суб'єкта освітньої діяльності,

спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті.

Згідно з пунктом 1 статті 22 Закону № 2145 освітня діяльність вважається основним видом діяльності, якщо надходження на цей вид діяльності та/або від цього виду діяльності перевищують половину загальних надходжень цієї юридичної особи (фізичної особи — підприємця). Пункт 4 статті 22 Закону № 2145 визначає, що заклад освіти має право здійснювати освітню діяльність одночасно на різних рівнях освіти та за різними видами освіти, утворювати для цього структурні підрозділи.

Таким чином, за умови виконання вимог, встановлених Законом № 2145, щодо належності платника до категорії закладів освіти, на підставі підпункту 197.1.2 пункту 197.1 статті 197.1 розділу V Кодексу підлягають звільненню від оподаткування податком на додану вартість операції товариства з:

- постачання послуг із здобуття дошкільної освіти;
- утримання, виховання та навчання дітей у дошкільних навчальних закладах як у межах обсягу, установленого навчальними планами і програмами, так і понад зазначений обсяг;
- виховання та навчання дітей щодо іноземних мов;
- довузівської підготовки;
- надання консультацій для учнів, вихованців, студентів, курсантів понад обсяги, встановлені навчальними планами і програмами, а також для аспірантів, докторантів;
- організації літніх мовних курсів, шкіл, семінарів, —

а також, на підставі 196.1.8 пункту 196.1 статті 196 розділу V Кодексу не є об'єктом оподаткування операції з постачання товариством вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти.

При цьому згідно з нормами чинного законодавства платники податку зобов'язані самостійно декларувати свої податкові зобов'язання (стаття 36 Кодексу) та повинні самостійно визначати відповідність здійснюваних ними операцій тим, які перераховані Кодексом.

Відповідно до пункту 52.2 статті 52 розділу II Кодексу податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Щодо порядку оподаткування ПДВ операцій з постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти

ІПК від 10.07.2017 № 1068/6/99-99-15-03-02-15/ІПК

Державна фіскальна служба України розглянула звернення про надання індивідуальної податкової консультації щодо порядку оподаткування ПДВ операцій з постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти та, керуючись стат-

тею 52 Податкового кодексу України (далі — ПКУ), повідомляє.

Правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади позашкільної освіти визначено Законом України від 22 червня 2000 року № 1841-III «Про позашкільну освіту» (далі — Закон № 1841).

Відповідно до статті 1 Закону № 1841 позашкільна освіта — це сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах.

Система позашкільної освіти — це освітня підсистема, що включає державні, комунальні, приватні позашкільні навчальні заклади; інші навчальні заклади як центри позашкільної освіти у позаурочний та позанавчальний час (загальноосвітні навчальні заклади незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, професійно-технічні та вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації); гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виробничих комбінатів, професійно-технічних та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші навчальні заклади, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти.

Позашкільний навчальний заклад — це складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів.

Вихованці — це особи, які відвідують гуртки, клуби, творчі об'єднання, секції позашкільного навчального закладу за інтересами, здібностями та нахилами, отримують допрофесійну підготовку.

Учні — це особи, які відвідують класи та інші творчі об'єднання позашкільного навчального закладу, навчально-виховна робота в яких організована у формі класно-урочної або іншої системи.

Слухачі — це особи, які проводять дослідницьку, пошукову та експериментальну роботу з різних проблем науки, техніки, мистецтва.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються нормами ПКУ (пункт 1.1 статті 1 розділу I ПКУ).

Відповідно до статті 5 розділу I ПКУ поняття, правила та положення, установлені ПКУ та законами з питань митної справи, застосовуються виключно для регулювання відносин, передбачених статтею 1 розділу I ПКУ. При цьому інші терміни, що застосовуються у ПКУ і не визначаються ним, використовуються у значенні, встановленому іншими законами.

Згідно з нормами чинного законодавства платники податку зобов'язані самостійно декларувати свої податкові зобов'язання та визначати сутність і відповідність здійснених ними операцій тим, які перераховані ПКУ.

При цьому пунктом 44.1 статті 44 розділу II ПКУ визначено, що для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування, та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Правові основи оподаткування ПДВ встановлено розділом V та підрозділом 2 розділу XX ПКУ.

Згідно з підпунктами «а» і «б» пункту 185.1 статті 185 розділу V ПКУ об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з постачання товарів/послуг, місце постачання яких відповідно до статті 186 розділу V ПКУ розташоване на митній території України.

Під постачанням послуг розуміється будь-яка операція, що не є постачанням товарів, чи інша операція з передачі права на об'єкти права інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи чи надання інших майнових прав стосовно таких об'єктів права інтелектуальної власності, а також надання послуг, що споживаються в процесі вчинення певної дії або провадження певної діяльності (підпункт 14.1.185 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ).

Водночас підпунктом 196.1.8 пункту 196.1 статті 196 розділу V ПКУ визначено, що операції з постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти не є об'єктом оподаткування ПДВ.

Враховуючи викладене, операції з постачання послуг у сфері позашкільної освіти не є об'єктом оподаткування ПДВ за умови, що такі послуги постачаються безпосередньо:

закладом, який має статус позашкільного навчального закладу;

на платній основі; вихованцям, учням і слухачам.

У разі якщо при здійсненні операцій з постачання послуг у сфері позашкільної освіти, не дотримано хоча б однієї із зазначених умов, то операції з постачання таких послуг оподатковуються ПДВ загальнозвстановленому порядку за ставкою 20 відсотків.

Щодо правомірності віднесення зазначених у зверненні послуг, що постачаються ППНЗ «Британська рада», до категорії послуг, визначених підпунктом 196.1.8 пункту 196.1 статті 196 розділу V ПКУ, то з порушеного питання пропонуємо звернутися до Міністерства освіти і науки України як до головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сферах освіти і науки, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю навчальних закладів, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності.

Б

ДОПЛАТА ЗА ВЕДЕННЯ ВЕБСАЙТУ: ЯК ВСТАНОВИТИ ПРАВИЛЬНО?

Олена Макарук,

головний спеціаліст відділу праці та нормативно-інформаційного забезпечення департаменту фінансування державних і загальнодержавних видатків Міністерства освіти і науки України

Педагог викладає декілька предметів. На нього наказом керівника закладу покладено обов'язки з ведення вебсайту. Як правильно здійснювати йому доплату: з урахуванням загального педагогічного навантаження чи тільки від окладу за ЄТС? Чи можна доплату за ведення сайту встановити бухгалтеру (секретарю) або керівнику закладу?

1

Розміри доплат за окремі види педагогічної діяльності працівникам у державних і комунальних закладах та установах освіти, затверджені постановою КМУ від 28.12.2021 № 1391.

2

Постанова КМУ «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» від 14.01.2015 № 6.

3

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

Вчитель Розмірами доплат¹ визначено, що вчителям, викладачам та іншим працівникам у закладах освіти, які відповідають за ведення вебсайту, встановлюється доплата в розмірі 10% посадового окладу (ставки зарплати).

Підкреслимо: робота з ведення сайту не пов'язана з педагогічною діяльністю працівника (не залежить від кількості предметів, які він викладає), тож не залежить від обсягу його педагогічного навантаження. Тобто доплата встановлюється до посадового окладу працівника згідно з Єдиною тарифною сіткою без врахування педагогічного навантаження.

Посада вчителя закладу загальної середньої освіти (далі — ЗЗСО) належить до посад педагогічних працівників, і, відповідно, його оплата праці як педагогічного працівника здійснюється за кошти освітньої субвенції. Виплата доплати за ведення вебсайту також можлива за кошти освітньої субвенції. Водночас слід зазначити, що відповідно до п. 2 постанови № 6² видатки закладів, визначених ст. 103² БКУ³, дозволяється здійснювати одночасно з державного та місцевих бюджетів та/або одночасно з різних місцевих бюджетів.

Бухгалтер (секретар) Розмірами доплат визначено, що доплата за ведення сайту може встановлюватися «іншим працівникам у закладах освіти».

Отже, якщо за рішенням керівника закладу роботу з ведення сайту покладено

на непедагогічного працівника (бухгалтера чи секретаря), то такому працівнику встановлюється доплата згідно з Розмірами доплат в розмірі 10% посадового окладу.

Директор Розмірами доплат визначено, що доплата за ведення сайту може встановлюватися «іншим працівникам у закладах освіти». До таких працівників, зокрема, можна віднести й директора закладу.

Але оскільки йдеться безпосередньо про директора закладу освіти, то з метою врегулювання конфлікту інтересів при призначенні і, відповідно, при встановленні доплати за ведення сайту як, власне, призначення, так і встановлення доплати мають відбуватися за рішенням/погодженням органу управління.

Якщо директор має педагогічне навантаження, наприклад, як вчитель, то доплату за ведення сайту встановлюють тільки до окладу директора, адже саме як директора його призначили відповідальним за ведення сайту.

Два працівники Якщо обсяг роботи з вебсайтом великий, то обов'язки з його ведення можуть бути розподілені між кількома педагогічними (або іншими) працівниками. Тоді керівник, спираючись на Розміри доплат, може встановити двом працівникам доплату за ведення вебсайту в розмірі 10% кожному. Поділу доплати між працівниками (наприклад, 5% + 5%) Розмірами доплат не передбачено.

Б

Трудові відносини

У ВИХОВАТЕЛЯ ВІЯВЛЕНО САЛЬМОНЕЛЬОЗ: ЩО РОБИТИ?

Алла Головка,

експерт газети «Бухгалтерія: бюджет»

Після обстеження, проведеного лабораторним центром Держспоживслужби, у вихователя закладу дошкільної освіти виявлено сальмонельоз. Як оформити період відсутності на роботі такого працівника в разі виявлення захворювання на сальмонельоз?

1

Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, затверджений наказом МОЗ від 24.03.2016 № 234.

2

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII.

3

Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб, затверджений наказом МОЗ від 19.07.1995 № 133.

4

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

Згідно з п. 4 розд. X Санітарного регламенту № 234¹ категорично **заборонено перебування працівників на робочому місці із симптомами інфекційних хвороб**. В разі підозри на захворювання вони підлягають

обов'язковому відстороненню від роботи. Отже, цей документ передбачає відсторонення працівника від роботи. Але ситуації можуть бути різні. Далі розглянемо, як можуть розв'язатися події і відповідний порядок дій.

ТИМЧАСОВА НЕПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

Свого часу ст. 28 Закону № 4004² передбачала таке: осіб, які хворіють особливо небезпечними та **небезпечними інфекційними хворобами або є носіями збудників** цих хвороб, **відсторонюють** від роботи та іншої діяльності, якщо вона може призвести до поширення таких хвороб. Вони підлягають медичному нагляду і лікуванню за кошти держави з **виплатою допомоги з коштів соціального страхування в порядку, що встановлюється законодавством**. Таких осіб визнають тимчасово чи постійно не придатними за станом здоров'я до професійної або іншої діяльності, внаслідок якої може створюватися підвищена небезпека для оточуючих у зв'язку з особливостями виробництва або виконуваної роботи.

Переліком № 133³ **віднесено до небезпечних інфекційних хвороб**.

ВАЖЛИВО. Тож якщо працівник після виявлення захворювання на сальмонельоз **відкриває лікарняний**, то йдеться про **тимчасову непрацездатність**, яку слід **оплатити в загальному порядку**.

Так, згідно зі ст. 15 Закону про соцстрахування⁴ допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі страхових виплат, які повністю або частково компенсують втрату заробітної плати (доходу), в разі настання, зокрема, такого страхового випадку, як **тимчасова непрацездатність внаслідок захворювання** або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, а також тимчасова непрацездатність на період реабілітації внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві.

ДО ВІДОМА. З 01.10.2023 Закон № 4004 **втратив чинність**. Але Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 № 2573-IX (далі — Закон про громадське здоров'я), який прийшов йому на заміну, містить **аналогічну за змістом норму** — ч. 7 ст. 18 (див. також щодо цього питання новину на с. 3 цього номера).

Перелік особливо небезпечних і небезпечних інфекційних захворювань, умови визнання особи хворою на інфекційну хворобу або носієм збудника інфекційної хвороби, протиепідемічні і карантинні правила встановлюються в порядку, визначеному законодавством. Так, наразі **сальмонельози**

Але проблема в тому, що як Санітарний регламент № 324, так і Закон про громадське здоров'я говорять саме про **відсторонення** працівників, які мають інфекційні захворювання. Втім, допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково **компенсує втрату зарплати**. Своєю чергою, лікарняні в разі хвороби відстороненого працівника, **не виплачують**. Про це свого часу зазначав ФТВП у листі від 20.10.2016

№ 2.4-46-1816, адже оскільки в період відсторонення працівнику не нараховують зарплату, то і компенсувати нема чого. Якщо першочерговим є відсторонення працівника (яке не оплачують), то виникають питання щодо можливості оплати листка непрацездатності. То як же бути?

Вважаємо, що тут є певна неузгодженість. Дійсно, коли у вихователя виявлено сальмонельоз, то його слід не допускати до роботи. Але, якщо він першочергово оформив тимчасову непрацездатність внаслідок такого захворювання, то листок непрацездатності **має бути** оплачений відпо-

відно до ст. 15 Закону про соцстрахування та ч. 7 ст. 18 Закону про громадське здоров'я. Це підкреслюють і фахівці Мінекономіки в листі від 02.03.2021 № 4706-03/13573-01 (див. с. 31).

Для виключення претензій з боку ПФУ щодо оплати листка непрацездатності рекомендуємо також під час оформлення відсутності вихователя на роботі уникати формулювання «відсторонений від роботи».

На період хвороби працівника слід **увільнити від роботи** з виплатою у встановленому порядку допомоги із соціального страхування.

ТИМЧАСОВУ НЕПРАЦЕЗДАТНІСТЬ НЕ ОФОРМЛЕНО

Може бути і такий випадок, що працівник не пішов до лікаря оформлювати тимчасову непрацездатність або лікарняний з якихось причин не відкрили. Як тоді вчинити?

Група дітей продовжує відвідувати заклад Якщо у вихователя виявлено сальмонельоз і він не надав листок непрацездатності, то його **відстороняють** від роботи відповідно до Санітарного регламенту № 234. Також згідно зі:

- ст. 53 Закону про громадське здоров'я, який запрацював з 01.10.2023, за вмотивованим письмовим рішенням керівника або уповноваженої посадової особи органу державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог санітарного законодавства у відповідній сфері власники підприємств, установ, організацій або уповноважені ними органи **відстороняють від роботи**, навчання, відвідування закладів дошкільної освіти осіб, **які є носіями збудників інфекційних хвороб, хворих на небезпечні для оточуючих інфекційні хвороби або осіб, які були в контакті з такими хворими;**
- ст. 46 КЗпП⁵ відсторонення працівників від роботи власником або уповноваженим ним органом допускається у випадках, передбачених законодавством.

Отже, працівника **відстороняють** від роботи. Водночас збереження за ним зарплати на період відсторонення законодавством **не передбачено**. Отже, за весь період відсторонення і до повного одужання працівнику **не нараховують зарплату**.

 ДО ВІДОМА. Оскільки група дітей продовжує відвідувати заклад, то про можливість запровадження для вихователя простою не йдеться. Адже **простій** — це зупинення роботи, **викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи**, невідвратною силою або іншими обставинами (ст. 34 КЗпП). А в нашому випадку робота є — група продовжує відвідувати заклад.

Додамо також, що згідно з п. 77 Інструкції 102⁶, у разі коли в окремі дні (місяці) заняття не проводять з **не залежних від учителя (викладача) причин** (сільгоспроботи, епідемії, несприятливі метеорологічні умови тощо), **оплата його роботи** здійснюється з розрахунку зарплати, встановленої при тарифікації, за умови, що вчитель (викладач) виконує іншу організаційно-педагогічну роботу. За відсутності такої роботи час простою оплачують в порядку і розмірах, визначених КЗпП.

А в нашому випадку вихователь на роботу не виходить, тож не можна застосовувати п. 77 Інструкції 102. І, як ми зазначили вище, простою тут також немає. Не заперечує цього й Мінекономіки в листі від 02.03.2021 № 4706-03/13573-01 (див. с. 31).

Група дітей не відвідує заклад, оголошено карантин Ця ситуація відрізняється від попередньої тим, що роботу таки зупинено. Тож можна оформити вихователю простій. Але відповідно до ст. 113 КЗпП час **простою з вини працівника не оплачується**.

А чи є в нашому випадку вина працівника? Вважаємо, що прямої вини працівника не-

⁵ Кодекс законів про працю України від 10.12.1971.

⁶ Інструкція про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затверджена наказом МОН від 15.04.1993 № 102.

має, адже він не винен, що захворів, унаслідок чого було запроваджено простій. Тож, загалом, може розглядатися питання щодо запровадження йому простою з оплатою відповідно до умов колективного договору:

- мінімальний розмір оплати простою складає 2/3 окладу;
- максимальний — з огляду на зарплату, встановлену при тарифікації.

ДОКУМЕНТ ДО КОНСУЛЬТАЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Щодо питань особливостей документального оформлення періоду відсутності на роботі працівників закладу дошкільної освіти в разі виявлення захворювання на сальмонельоз

Лист від 02.03.2021 4706-03/13573-01

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України в межах компетенції розглянуло <...> звернення <...> щодо листа Видавничої групи «АС» <...> з питань особливостей документального оформлення періоду відсутності на роботі працівників закладу дошкільної освіти в разі виявлення захворювання на сальмонельоз і повідомляє.

Відповідно до пункту 4 розділу X «Санітарно-гігієнічні вимоги до особистої гігієни персоналу» Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234 <...>, категорично забороняється перебування працівників на робочому місці із симптомами інфекційних хвороб. При підозрі на захворювання вони підлягають обов'язковому відстороненню від роботи.

Статтю 46 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) встановлено, що відсторонення працівників від роботи власником або уповноваженим ним органом допускається у разі: появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; відмови або ухилення від обов'язкових медичних оглядів, навчання, інструктажу і перевірки знань з охорони праці та протипожежної охорони; в інших випадках, передбачених законодавством.

Відсторонення від роботи осіб, які хворіють особливо небезпечними та небезпечними інфекційними хворобами або є носіями збудників цих хвороб передбачено статтею 30 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі — Основи законодавства) та статтею 28 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

Відповідно до зазначених статей особи, які хворіють особливо небезпечними та небезпечними інфекційними хворобами або є носіями збудників цих хвороб, відсторонюються (усуваються) від роботи та іншої діяльності, якщо

вона може призвести до поширення цих хвороб. Вони підлягають медичному нагляду і лікуванню за рахунок держави з виплатою допомоги з коштів соціального страхування в порядку, що встановлюється законодавством. Такі особи визнаються тимчасово чи постійно непридатними за станом здоров'я до професійної або іншої діяльності, внаслідок якої може створюватися підвищена небезпека для оточуючих у зв'язку з особливостями виробництва або виконуваної роботи.

На період хвороби або реабілітації з тимчасовою втратою працездатності громадянам надається звільнення від роботи з виплатою у встановленому законодавством України порядку допомоги по соціальному страхуванню (стаття 41 Основ законодавства).

Частиною першою статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» встановлено, що допомога по тимчасовій непрацездатності надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу), у разі настання в неї одного з таких страхових випадків, зокрема, тимчасової непрацездатності на період реабілітації внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, а також карантину, накладеного органами санітарно-епідеміологічної служби.

З огляду на викладене вважаємо, що відсторонення осіб, які хворіють особливо небезпечними та небезпечними інфекційними хворобами або є носіями збудників цих хвороб, провадиться на підставі листка непрацездатності про визнання працівника тимчасово чи постійно непридатним за станом здоров'я до професійної діяльності. Такі працівники одержують допомогу по соціальному страхуванню в зв'язку з тимчасовою непрацездатністю за весь період, протягом якого вони не можуть бути допущені до роботи.

Стосовно запровадження карантину повідомляємо, що відповідно до статті 34 КЗпП простій — це призупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідворотною силою або іншими обставинами.

Чинним законодавством безпосередньо не регламентовано порядку та умов запровадження простою. У колективному договорі підприємства (установи, організації) встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, зокрема, питання оплати праці, режиму роботи, тривалості робочого часу та відпочинку (стаття 13 КЗпП).

Тому питання щодо порядку оформлення та обліку простою можуть визначатися правилами внутрішнього трудового розпорядку або в колективному договорі підприємства (установи, організації).

Залежно від обставин, які призводять до неможливості виконання працівниками робіт, може бути запроваджений як простій всього підприємства (установи), так і його окремих структурних підрозділів чи працівників.

Необхідно зауважити, що згідно з пунктом 77 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти (далі — Інструкція), затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102 (зі змінами) (з 01.09.2005 Інструкція застосовується в частині, що не суперечить умовам оплати праці, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 (зі змінами)), у випадку, коли в окремі дні (місяці) заняття не проводяться з незалежних від учителя (викладача) причин (сільгоспроботи, епідемії, несприятливі метеорологічні умови тощо), його оплата здійснюється з розрахунку заробітної плати, встановленої при тарифікації, за умови, що вчитель (викладач) виконує іншу організаційно-педагогічну роботу. При відсутності такої роботи час простою оплачується в порядку і розмірах, визначених КЗпП.

Статтю 113 КЗпП встановлено, що час простою не з вини працівника, в тому числі на період оголошення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

З огляду на викладене, на період простою роботодавцем має бути забезпечено збереження мінімальних державних гарантій в оплаті праці за час простою. Трудовим договором, колективними договорами, угодами можуть бути визначені вищі рівні оплати за час простою.

Водночас відповідно до пункту 8.3.3 Галузевої угоди між Міністерством освіти і науки України та ЦК Профспілки працівників освіти і науки України на 2016–2020 роки сторони рекомендують керівникам установ та закладів освіти і науки забезпечити оплату простою працівникам, включаючи непедагогічних, не з їх вини в розмірі середньої заробітної плати, але не менше тарифної ставки (посадового окладу); оплату праці вчителів, вихователів, включаючи вихователів груп продовженого дня, музичних керівників, викладачів, інших педагогічних працівників навчальних закладів у випадках, коли в окремі дні (місяці) заняття не проводяться з не залежних від них причин (епідемії, метеорологічні умови тощо), із розрахунку заробітної плати, встановленої при тарифікації, з дотриманням при цьому умов чинного законодавства.

Згідно з пунктом 1.4 зазначеної Галузевої угоди її положення діють безпосередньо та поширюються на працівників закладів освіти і осіб, які навчаються, та які перебувають у сфері дії сторін Угоди, і є обов'язковими для включення до колективних договорів, угод нижчого рівня.

Одночасно повідомляємо, що листи Мінекономіки не є нормативно-правовими актами, вони мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігор ПЕТРАШКО **Б**